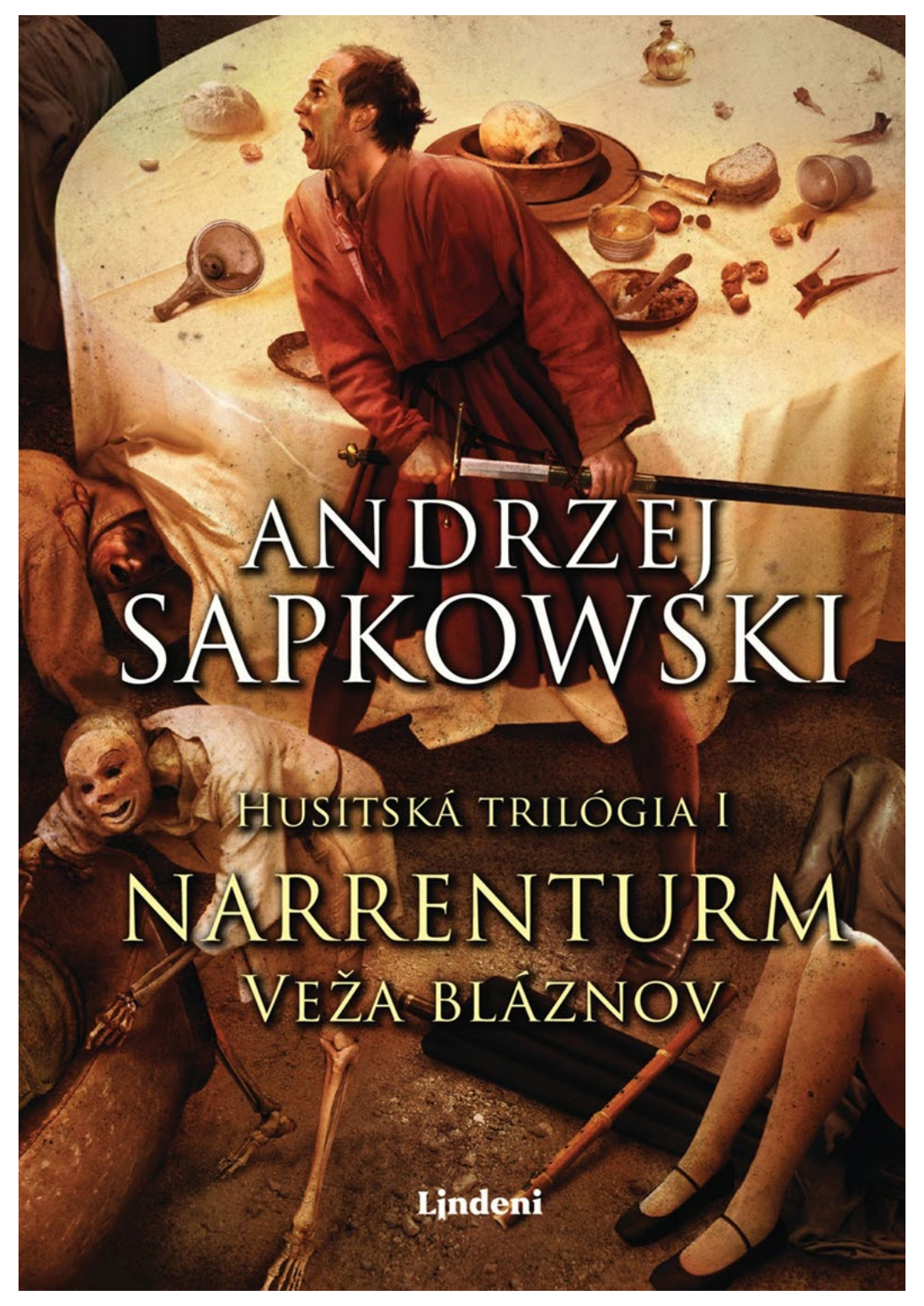

ANDRZEJ SAPKOWSKI

HUSITSKÁ TRILÓGIA I
NARRENTURM
VEŽA BLÁZNOV

Ljndeni

Narrenturm Veža bláznov

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Andrzej Sapkowski
Narrenturm – Veža bláznov – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

HUSITSKÁ TRILÓGIA

ANDRZEJ
SAPKOWSKI

HUSITSKÁ TRILÓGIA I
NARRENTURM
VEŽA BLÁZNOV

PRELOŽIL KAROL CHMEL

Ljndeni

**Koniec sveta v Roku Pána 1420 nenastal.
Aj keď všeličo nasvedčovalo tomu, že nastane.**

Nenaplnili sa chmúrne proroctvá chiliastov, predpovedajúcich príchod Konca pomerne presne – menovite na rok 1420, mesiac február, pondelok po svätej Scholastike. Ibaže pondelok sa minul, prišiel utorok, po ňom streda – a nič. Nenastali dni trestu a pomsty, čo majú predchádzať príchodu Božieho kráľovstva. I keď uplynulo tisíc rokov, nebol zo svojho väzenia prepustený Satan, nevyšiel von, aby zmámil národy zo štyroch kútov Zeme. Nezahynuli všetci hriešnici sveta a protivníci Boha – ani ohňom, ani mečom, nezničil ich hlad ani krupobitie, tesáky šeliem, jed škorpiónov či jed hadí. Márne verní očakávali príchod Mesiáša na horách Tábor, Baránok, Oreb, Sion či na tej Olivovej, darmo na druhý príchod Krista, predpovedaný v Izajášovom proroctve, čakalo *quinque civitates*, päť vyvolených miest, za ktoré sa považovali Plzeň, Klatovy, Louny, Slaný a Žatec. Koniec sveta neprišiel. Svet neumrel a nezhorel. Prinajmenšom nie celý.

Ale aj tak bolo veselo.

Tá polievka bola vskutku výborná. Hustá, korenistá, hojne omastená. Dávno som takú nejedol. Vďaka vám za pohostenie, vzácní páni, a vďaka aj tebe, krčmáročka. Pýtate sa, či nepohrdnem pivom? Nie. Zväčša nie. Ak dovoľte, rád si ho s vami vypijem. *Comedamus tandem, et bibamus, cras enim moriemur.*

Koniec sveta nenastal v roku 1420, neprišiel ani o rok, o dva ani o tri, ba ani o štyri. Veci sa vyvíjali, ak tak smiem povedať, podľa svojho prirodzeného poriadku. Pokračovali vojny. Množili sa morové nákazy, zúrila *mors nigra*, všade panoval hlad. Blízny zabíjal a okrádal blízneho, požadoval manželku jeho a vo všeobecnosti bol človek človeku vlkom. Židom sa podchvíľou ušiel aký-taký pogrom, kacírom hranička. Z noviniek treba uviesť kostlivcov, čo komicky poskakujúc tancovali po cintorínoch, smrť s kosou, čo premeriavala krajinu, *incubbus*, ktorý sa v noci vtískal medzi chvejúce sa stehná spiacich panien, a spomeňme aj osamotených jazdcov – ak prechádzali okolo popraviska, striga im sadala za krk. Diabol takto navidomoči zasahoval do každodenných záležitostí a krúžil medzi ľuďmi *tamquam leo rugiens*, ako revúci lev, čo hľadá, koho by tu zožral.

V tom čase pomrelo veľa slávnych ľudí. Pravda, určite sa ich aj veľa narodilo, ale je to už tak, že dátumy narodenia sa čudnou zhodou okolností v kronikách nezaznamenávajú a ako na potvoru si ich nikto nepamätá, azda s výnimkou matiek a tých prípadov, keď mal novorodenec dve hlavy alebo prinajmenšom dva miešky. No ak išlo o skon, dátum bol veruže istý, akoby tesaný do kameňa.

V roku 1421 v pondelok po Stredopôstnej nedeli po završení zaslúžilých šesťdesiatich rokov umrel v Opoľe Jan *apellatus* Kropidlo, knieža piastovského rodu a *episcopus wloclaviensis*. Pred smrťou pripísal v prospech mesta Opoľe donáciu šesťsto hrivien. Vravila, že časť tejto sumy šla z poslednej vôle umierajúceho na slávny opolský hanbinec U ryšavej pindy. Služby tohto príbytku, situovaného hneď za kláštorom Menších bratov, využíval biskup samopašník až do samej smrti – i keď na konci života už len ako divák.

A v lete – na presný dátum si nespomeniem – roku 1422 umrel vo Vincennes anglický kráľ Henrich V., víťaz od Azincourtu. Len o dva mesiace ho prežil francúzsky kráľ Karol VI., už dobrých päť rokov celkom pomätený. Koruny sa dožadoval šialencov syn, dauphin Karol. Ale Angličania jeho právo na trón neuznali. Ved' sama dauphinova matka, kráľovná Izabela, ho už dávno označila za pankharta, počatého svojho času ďaleko od manželskej postele, s mužom duševne zdravým. A keďže pankharti tróny

nededia, právoplatným vládcom a monarchom Francúzska sa stal Angličan, syn Henricha V., malý Henry, ktorý mal vtedy iba deväť mesiacov. Regentom vo Francúzsku sa stal Henryho strýko John Lancaster, princ z Bedfordu. Ten spolu s Burgundánmi držal severné Francúzsko – s Parížom –, juh mal pod palcom dauphin Karol a Armagnonci. A medzi týmito oblasťami psy zavýjali pri mŕtvolách na bojiskách.

Potom v roku 1423, na deň svätodušných sviatkov, zomrel na zámku Peniscola neďaleko Valencie Pierre de Luna, avignonský pápež, prekliaty schizmatik, ktorý sa až do samej smrti, napriek uzneseniam dvoch koncilov, tituloval – Benedikt XIII.

Medzi ďalších, čo si pamätám a čo v oných rokoch umreli, patrili Ernest Železný, Habsburg, knieža Štajerska, Korutánska, Krajiny, Istrie a Terstu. Umrel Jan Raciborski, knieža piastovského a zároveň přemyslovského rodu. Ešte celkom mladý zosnul Wacław, *dux Lubiniensis*, umrel knieža Henryk, spolu s bratom Janom pán Ziębic. V cudzom svete zomrel Henryk *dictus* Rumpoldus, knieža Głogowa a landvojt Hornej Lužice. Umrel Mikołaj Trąba, hniezdniansky arcibiskup, muž ctihodný a múdry. V Marlboroku zomrel Michał Küchmeister, veľmajster rádu Najsvätejšej Panny Márie. Pominul sa aj Jakub Pęczak zvaný Ryba, bytomský mlynár. Nuž, treba priznať, že bol o štipku menej slávny a menej známy ako predtým menovaní, ale mal oproti nim tú výhodu, že som ho poznal osobne a neraz sme spoločne popíjali. A s tými skôr spomínanými mi to akosi nevyšlo.

Aj v kultúre sa v tých časoch odohrali dôležité udalosti. Kázňami sa preslávil zapálený Bernard zo Sieny, kázali aj Jan Kanty a Jan Kapistran, učenie šírili Jean Gerson a Paweł Włodkowic, učené reči písali Christina de Pisan a Thomas Hemerken à Kempis. Svoju veľmi peknú kroniku písal Vavrínek z Brezovej. Ikony maľoval Andrej Rubľov, maľbami si získal po vest' Tomaso Masaccio, ako aj Robert Campin. Jan van Eyck, maliar kráľa Jána Bavorského, tvoril pre Katedrálu svätého Bavona v Gandave Oltár Mystického Baránka, prekrásny polyptych, ktorý krásli kaplnku Jodocusa Vyda. Vo Florencii majster Pippo Brunelleschi ukončil stavbu úžasnej kopuly nad štyrmi loďami Kostola Panny Márie Kvetnej. Ani my v Sliezsku sme neboli horší – u nás pán Piotr z Frankensteina dokončil v meste

Nysa stavbu pompézneho kostola, zasväteného svätému Jakubovi. Odtiaľto, z Milíča, je to neďaleko, kto tam nebol a nevidel, má príležitosť prísť si ho pozrieť.

V tom istom roku 1422, na koniec fašiangov, na hrade Lida s veľkou slávou pripravil hostinu starý Litovčan, poľský kráľ Jogajľa – vzal si Sonku Holszańsku, mladučkú pannu v rozpuku, sedemnástročnú, a teda mladšiu o viac ako pol storočia. Ako sa vravelo, tá panna bola chýrnejšia krásou než mravmi. Nuž, bola z toho potom aj kopa ťažkostí. A Jogajľa akoby celkom zabudol, ako sa treba s mladou ženkou potešiť, sa už začiatkom leta vydal proti pruským pánom, teda proti križiakom. Nuž a tak došlo i na nového – po Kűchmeisterovi – veľmajstra rádu, pána Pavla z Russdorfu, hneď čerstvo po prevzatí úradu sa musel zoznámiť s poľskou zbraňou – a to veru dôkladne. Pokiaľ išlo o Sonkinu spálňu, tam by bolo asi márne hľadať, ale križiakovi na riť naložiť, na to mal Jogajľa ešte dosť guráže.

Veľa závažných udalostí sa v tých časoch dialo aj v Českom kráľovstve. Panoval tam veľký rozruch, potoky krvi sa preliali a ustavične sa bojovalo. O čom mi, napokon, hovoriť neprislúcha... Ráčte odpustiť dedovi, veľkomožní, ale strach je ľudský, a mne môže ísť o krk, ak zvolím nesprávne slovo. Ved' na vašich kamizolách, páni, vidím poľské Nałeczce a Habdanki, a na vašich, šľachetní Česi, kohúty pánov z Dobrej Vody a šípy rytierov zo Strakoníc... A vy, Marsov bojovník, ste predsa Zettritz, to sa dá uhádnuť podľa zubrej hlavy v erbe. No vaše šikmé šachovnice a gryfov, pán rytier, to všetko veru neviem ani zaradiť. A nedá sa veru vylúčiť, že ty, fráter z rehole svätého Františka, nedonášaš Svätému oficiu, a že donášate vy, bratia svätého Dominika, to je takmer isté. Sami teda uznáte, že nijakovsky v takejto medzinárodnej, rôznorodej spoločnosti o českých veciach tárať nemôžem; ved' ani neviem, kto z vás je za Albrechta a kto za poľského kráľa a kráľoviča. Kto je tu za Menharta z Hradca a Oldřicha z Rožmberka a kto za Hynka Ptáčka z Pirkštejna a Jana Koldu zo Žampachu. Kto je tu na strane kastelána Spytky z Melštýna a kto dá dušu za biskupa Olešnického. Vôbec sa mi bitky nežiada, a pritom viem, že dostanem výprask, ako som už dostal toľkokrát. Ako to, pýtate sa? Nuž takto: ak poviem, že v časoch, o ktorých rozprávam, príčinliví českí husiti poriadne

vyprášili kožuch Nemcom, na prach a smeti rozdrvili jednu za druhou tri pápeženské križiacke výpravy, hneď viem, ako mi naložia po gebuli jedni – ak poviem, že vtedy v bitkách na Vítkove, pod Vyšehradom, pri Žatci a Nemeckom Brode kacíri porazili križiakov s pomocou Diabla, vezmú si ma do parády druhí a tiež ma zderú. Lepšie teda mlčať, a ak dačo povedať, tak s nestrannosťou posla – odovzdať správu, ako sa hovorí, *sine ira et studio*, stručne, chladne, vecne, bez akéhokoľvek vlastného komentára.

Tak aj teraz len stručne poviem: na jeseň roku 1420 odmietol poľský kráľ Jogajľa prijať českú korunu, ktorú mu vnucovali českí husiti. V Krakove sa rozhodlo, že túto korunu prevezme litovský *dux* Witold, ktorému sa chcelo kralovať odjakživa. Aby však rímskeho cisára Žigmunda ani pápeža priveľmi nedráždili, poslali do Čiech Witoldovho bratranca, Korybutovho syna Žigmunda. Korybutowicz na čele päťtisícového šíku poľských rytierov došiel do Prahy v roku 1422, na svätého Stanislava. Ale už na Troch kráľov nasledujúceho roku sa litovské princiatko muselo vrátiť – tak sa o to české dedičstvo hašterili Luxemburčan a Odo Colonna, vtedy Svätý Otec Martin V. A čo vy na toto? Už v roku 1424, na sviatok Máriinho Navštívenia, bol Korybutowicz zase naspäť v Prahe. Tentoraz už navzdory Jagajľovi a Witoldovi, navzdory pápežovi, navzdory rímskemu cisárovi. To znamená ako vykázanec a vyhnanec. Na čele podobných vykázancov a vyhnanecov. Neboli ich však už tisíce, ako predtým, dali sa rátať iba na stovky.

A v Prahe prevrat, tak ako Saturn, požieral vlastné deti – prívrženci bojovali proti prívržencom. Jana Želivského, popraveného v pondelok po nedeli *Reminiscere* roku 1422, už v máji toho istého roku oplakávali vo všetkých kostoloch ako mučeníka. Pyšne sa postavila Zlatá Praha proti Táboru, ale narazila kosa na kameň. To znamená – na Jana Žižku, veľkého bojovníka. V roku Pána 1424, na druhý deň po júnových nónach, pri Malešove, pri rieke Bohynke, uštedril Žižka Pražanom strašnú lekciu. Veľa, ej, veru, veľa bolo po tej bitke v Prahe vdov a sirôt.

Ktovie, možno práve sirotské slzy spôsobili, že onedlho potom, v stredu pred Havlom, umrel v Přibyslavi blízko moravskej hranice Jan Žižka z Trocnova, neskoršie z Kalicha. No pochovali ho v Hradci Královom

a tam aj leží. A tak ako predtým jedni kvôli nemu plakali, teraz druhí plakali za ním. Že ich tu nechal ako siroty. Preto sa nazvali – sirotkovia...

To si však všetci pamätáte. Nebolo to predsa tak dávno. Aj keď sa zdá, že sú to už... historické časy.

Viete, dôstojní páni, podľa čoho sa dá poznať, že časy sú historické? Nuž, podľa toho, že sa toho deje veľa a rýchlo.

A vtedy sa toho tiež dialo veľa a veľmi rýchlo.

Koniec sveta, ako sme už povedali, neprišiel. Aj keď všeličo nasvedčovalo tomu, že príde. Prišli však – *richtig* tak ako tvrdili proroctvá – na kresťanský ľud veľké vojny a veľké trápenia a mnoho mužov zahynulo. Zdalo sa, že sám Boh chce, aby vzniku nového poriadku predchádzal zánik starého. Zdalo sa, že sa blíži apokalypsa. Že Šelma Desatŕohá vychádza z Priepasti. Že už vidieť Štyroch strašných Jazdcov v dyme požiarov a v hmle nad poliami presiaknutými krvou. Že už-už zahrmlia trúby a zlomené budú pečate. Že spadne Hviezda Palina na tretinu riek a pramene vôd. Že človek pomätený, keď stopu nohy iného na zhorenisku zbadá, bude tú stopu bozkávať a kropiť slzami.

Neraz bolo také strašné, že – nech páni veľkomožní odpustia – človek len tak ritou stískal.

Hrozná to bola doba. Zlá. A ak vám bude po vôli, tak vám o nej porozprávam. Len tak, nech zabijeme nudu, kým ustane slot, čo nás tu v krčme drží.

Ak teda chcete, poviem vám čo-to o tých časoch. O ľuďoch, čo vtedy žili, aj o takých, čo síce vtedy žili tiež, ale ľuďmi neboli ani náhodou. Porozprávam vám o tom, ako jedni aj druhí zápasili s tým, čo im tie časy priniesli. Ako zápasili s osudom. A sami so sebou.

Ten príbeh sa začína milo a príjemne, nežne a v opare – jemným a dojímavým milovaním. Ale nenechajte sa oklamať, milí páni.

Nenechajte sa oklamať.

KAPITOLA PRVÁ,

v ktorej má čitateľ príležitosť zoznámiť sa s Reinmarom z Bielawy, zvaným Reynevan, a to hneď z jeho niekoľkých najlepších stránok, rátając do toho dokonalú oboznámenosť s *ars amandi*, znalosť jazdy na koni a Starého zákona, nie nevyhnutne v takomto poradí. Kapitola hovorí aj o Burgundsku – chápanom zároveň konkrétne, ako i obecné.

Cez otvorené okno izbietky, na pozadí neba ešte tmavého po nedávnej búrke, bolo vidieť tri veže – radničnú, najbližšiu, o čosi ďalej štíhlu, novučkými červenými škridlami sa na slnku ligotajúcu vežu Kostola svätého Jána Evanjelistu a za ňou okrúhly stĺp kniežacieho zámku. Okolo veže kostola sa mihali lastovičky, vyplašené nedávnym bitím zvonov. Zvony stíchli už pred hodnou chvíľou, ale vzduch presýtený ozónom akoby ešte stále vibroval ich zvukom.

Prednedávnom zneli zvony aj z veží kostolov Najsvätejšej Panny Márie a Božieho tela. Tie veže však z okienka izbietky v podkroví drevenej budovy, prilepenej ako lastovičie hniezdo ku komplexu hospicu a kláštora augustiánov, nebolo vidieť.

Bol čas sexty. Mnísi začali *Deus in adiutorium*. A Reinmar z Bielawy, priateľmi nazývaný Reynevan, pobožkal spotenú kľúčnu kosť Adely von Stercza, vykĺzol z jej objatia a udýchaný si ľahol vedľa nej, na posteľ horúcu od lásky.

Spoza múru sem z Kláštornej ulice doliehal krik, rachot vozov, hluchý buchot prázdnych sudov, spevavé rinčanie cínových a medených nádob. Bola streda, trhový deň, ako zvyčajne lákajúci do Olešnice množstvo kupcov a nakupujúcich.

*Memento, salutis Auctor
quod nostri quondam corporis,
ex illibata virgine
nascendo, formam sumpseris.
Maria mater gratiae,
mater misericordiae,
tu nos ab hoste protege,
et hora mortis suscipe...*¹

Už spievajú hymnus, pomyslel si Reynevan a lenivým pohybom objal Adelu, z ďalekého Burgundska pochádzajúcu ženu rytiera Gelfrada von Stercza. Už hymnus. Neuveriteľné, ako rýchlo uplynú chvíle šťastia. Človek by chcel, aby trvali večne, no ony sa hneď stratia ako nejaký prchavý sen...

– Reynevan... *Mon amour*... Chlapček môj božský... – Adela s dravou náruživosťou prerušila jeho ospanlivé rozjímanie. Tiež si uvedomovala plynutie času, ale celkom určite nemala v pláne premrhať ho na filozofické úvahy.

Adela bola celkom, úplne a jednoznačne nahá.

Aký kraj, taký mrav, uvažoval Reynevan, aké zaujímavé je toto poznávanie sveta a ľudí. Napríklad Slezanky a Nemky, ak už naozaj o niečo ide, nikdy nedovolia, aby im človek vyhrnul košeľu vyššie než po pupok. Poľky a Češky si ju vyhrnú samy aj povyššie prs, ale za nič na svete si ju nevyzlečú. A Burgundanky, ach, tie okamžite zhodia zo seba všetko, ich horúca krv pri ľúbostnej vášni neznesie zrejme na koži ani kúsok látky. Ej, veru, je to radosť spoznávať svet. To Burgundsko musí byť asi tiež krásne. Krásna musí byť tamojšia krajina. Strmé hory... Strmé kopce... Doliny...

– Ach, aaachchch, *mon amour*, – vzlykala Adela von Stercza, vtlačajúc do Reynevanových dlaní celú svoju burgundskú krajinku.

Len tak mimochodom, Reynevan mal dvadsaťtri rokov a zo sveta toho až tak veľa nepoznal. Poznal len zopár Češiek, ešte menej Slezaniek a Nemiek, jednu Poľku, jednu Cigánku – a pokiaľ išlo o iné národy, tak raz dostal košom od Maďarky. Jeho erotické skúsenosti sa teda v nijakom prípade nemohli rátať medzi impozantné, ba boli, úprimne povedané,

dost' mizerné, tak kvantitou, ako aj kvalitou. Ale aj tak ho naplnili pýchou a sebadôverou. Reynevan – ako každý mladík blčiaci testosterónom – sa považoval za veľkého zvodcu a ľubostného experta, pred ktorým ženský rod nemá nijaké tajomstvá. Pravda však bola taká, že doterajších jedenásť schôdzok s Adelou von Stercza naučilo Reynevana o *ars amandi* viac než celé trojročné štúdiá v Prahe. Reynevan, pravdaže nepochopil, že Adela učí jeho – bol si istý, že v hre je jeho prirodzený talent.

*Ad te levavi oculos meos
qui habitas in caelis
Ecce sicut oculi servorum
ad manum dominorum suorum.
Sicut oculi ancillae in manibus dominae suae
ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum,
Donec miseratur nostri
Miserere nostri Domine...*

Adela chytila Reynevana okolo krku a stiahla ho na seba. Reynevan sa zachytil toho, čoho sa mal, a miloval sa s ňou. Miloval sa s ňou prudko a náruživito – akoby toho bolo málo – šepkal jej do ucha, že ju naozaj ľúbi. Bol šťastný. Veľmi šťastný.

Za šťastie, ktorým sa práve opájal, Reynevan vďačil – pochopiteľne, sprostredkované – cirkevným svätcom. Bolo to totiž takto:

Keďže sliezsky rytier Gelfrad von Stercza pocítil ľútosť za akési hriechy, známe iba jemu a jeho spovedníkovi, vybral sa na kajúcnickú púť k hrobu svätého Jakuba. Ale cestou zmenil plány. Uznal, že do Compostelly je naozaj príďaleko; a keďže svätý Jiljí tiež nevyletel strake spod chvosta, celkom postačí kratšia púť do Saint-Gilles. Ale Gelfradovi nebolo súdené dôjsť ani do Saint-Gilles. Došiel iba do Dijonu, kde sa náhodou zoznámil so šestnásťročnou Burgundankou, peknučkou Adelou de Bauvoisin. Adela, ktorá Gelfrada celkom očarila, bola sirota, mala dvoch bratov, flamendrov a ľahťikárov, ktorí bez mihnutia oka vydali sestru za

sliezskeho rytiera. Aj keď podľa predstáv oboch bratov Sliezsko ležalo kdesi medzi Eufratom a Tigrisom, Stercza bol v ich očiach ideálny švagor, vôbec sa nehádaval v záležitosti vena. A takto sa Burgundanka dostala do Heinrichsdorfu, dedine pri Ziębicach, ktorú Gelfrad dostal ako dar. Nuž a v Ziębicach, už ako Adela von Stercza, padla do oka Reynevanovi z Bielawy. A naopak.

– Aaaach! – skríkla Adela von Stercza a splietla nohy na Reynevanovom chrbte. – Aaaa-aaach!

Nikdy v živote by nedošlo k tomuto achkaniu, všetko by sa skončilo vrhaním pohľadov a kradmými gestami, keby nie tretí svätec, menovite Juraj. Na Juraja totiž Gelfrad von Stercza, podobne ako ostatní križiaci, prisahal a zaklínal sa, že sa pripojí v septembri 1422 k niektorej protihusitskej križiackej výprave, organizovanej brandenburským kurfirstom a meissenskými markgrófmami. Križiaci si vtedy na svoje konto veľké úspechy nepripísali – vstúpili do Čiech a veľmi rýchlo odtiaľ vycúvali, na boj s husitmi si vôbec netrúfli. Hoci k bojom nedošlo, obeť predsa len boli – jednou z nich bol práve Gelfrad, ktorý sa mimoriadne hrozivo dolámaval pri páde z koňa a v týchto dňoch sa, ako vyplynulo z listov posielaných rodine, ďalej zotavoval niekde v Pleissenlande. A Adela, slamená vdova, bývajúca v tom čase u manželových príbuzných v Bierutowe, sa mohla bez prekážok schádzať s Reynevanom v izbičke v komplexe budov olešnického kláštora augustiánov neďaleko nemocnice, pri ktorej mal Reynevan pracovňu.

Mnísi v chráme Božieho tela začali spievať druhý z troch žalmov predpísaných na sextu. Treba sa poponáhľať, pomyslel si Reynevan. Pri *capitulum*, no najneskôr pri *Kyrie* musí Adela zmiznúť z územia hospicu. Nikto by ju tu nemal vidieť.

*Benedictus Dominus
qui non dedit nos
in captionem dentibus eorum.*

*Anima nostra sicut passer erepta est
de laqueo venantium...*

Reynevan pobozkal Adelu na stehno, a potom, inšpirovaný spevom mníchov, prudko nabral vzduch do pľúc a ponoril sa medzi kvety henny a nardu, do šafranu, voňavej trstiny a škoric, do myrhy a aloy, do vône všetkých živícnatých stromov. Adela, celá napnutá, vystrela ruky a prsty mu zasunula do vlasov, pričom nežnými pohybmi bedier podporila jeho biblické iniciatívy.

– Och, ooooooch... *Mon amour... Mon magicien...* Chlapče môj božský... Čarodejník...

*Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion
Non commovebitur in aeternum,
Qui habitat in Hierusalem...*

To je už tretí žalm, pomyslel si Reynevan. Aké prchavé sú chvíle šťastia...

– *Revertere*, – zahundral a klakol si. – Obráť sa, obráť sa, Sulamitka.

Adela sa obrátila, klakla si a zohla sa; pevne sa chytila lipových dosiek záhlavia a ponúkla Reynevanovi všetku osľňujúcu krásu svojho pozadia. Afrodita Kallipygos, pomyslel si, keď sa k nej priblížil. Antické spojenie a erotický výhľad spôsobili, že sa k nej blížil ako prednedávnom spomínaný svätý Juraj, útočiaci s vystrčenou kopijou na draka zo Sileny. Kľačiac za Adelou ako kráľ Šalamún za trónom z libanonského dreva, ju zachytil oboma rukami za vinice Engaddi.

– Môžem ťa prirovnať, – zašepkal sklonený nad jej krkom, pôvabným ako veža Dávidova, – ku kobyle v záprahu faraóna, priateľka moja.

A prirovnával. Adela vykrikla cez zaťaté zuby, Reynevan pomaly presunul dlane pozdĺž jej bokov mokrých od potu, vzopol sa na vrchol palmy a zachytil konáriky obtážkané plodmi. Burgundanka pohodila hlavou ako kobyla pred skokom cez prekážku.

*Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum,
super sortem iustorum
ut non extendant iusti
ad iniquitatem manus suas...*

Adeline prsia poskakovali pod Reynevanovou dlaňou ako dvojko kozliatok, gazelích dvojčiat. Druhú ruku podložil pod jej granátový háj.

– *Duo... ubera tua*, – stonal, – *sicut duo... hinuli capreae gemelli... qui pascuntur... in liliis... Umbiculus tuus crater... tornatilis numquam... indigens poculis... Venter tuus... sicut acervus... tritici vallatus liliis...*

– Ach... aaaach... aaach... – kontrovala Burgundanka nerozumejúca latinčine.

Gloria Patri, et Filio et Spiritui sancto.

*Sicut erat in principio, et nunc, et semper
et in saecula saeculorum, Amen.*

Alleluia!

Mnísi spievali. A Reynevan, bozkávajúc krk Adely von Stercza, vášnivý, omámený, vystupujúc na hory, vršky preskakujúc, *saliens in montibus, transiliens colles*, bol pre milenku ako mladý jeleň na balzamových pahorkoch. *Super montes aromatum.*

Rozkopnuté dvere sa s buchotom prudko otvorili, závora vyrazená z verají vyletela von oknom ako kométa. Adela prenikavo, piskľavo zvrieskla. Do izbičky vtrhli bratia rytiera von Stercza. Na prvý pohľad bolo jasné, že nejde o priateľskú návštevu.

Reynevan sa skotúlal z postele; takto mimo dosahu votrelcov schmatol svoj odev a začal si ho na seba rýchlo ťahať. Do veľkej miery sa mu to aj podarilo, ale len preto, lebo bratia von Sterczovci frontálny útok zamerali na švagrinú.

– Ty fľandra! – zreval Morold von Stercza a vyvliekol nahú Adelu z postele. – Ty odporná fľandra!

– Ty radodajka jedna skazená! – pridala sa Wittich, jeho starší brat. A Wolfher, po Gelfradovi najstarší, nebol schopný ani otvoriť ústa, dobiela rozžeravená zúrivosť mu jednoducho vzala reč. S rozmachom udel Adelu po tvári. Burgundanka prekvapene skríkla, Wolfher úder poopravil, tentoraz bol ešte prudší.

– Neopováž sa ju biť, Stercza! – zakričal Reynevan a hlas sa mu triasol od paniky a paralyzujúceho pocitu bezmocnosti, zapríčineného len na-poly natiahnutými nohavicami. – Neopováž sa, počuješ?

Ten krik zapôsobil, aj keď nemožno povedať, že tak, ako chcel Reynevan. Wolfher a Wittich na chvíľu zabudli na nevernú švagrinú a vrhli sa na Reynevana. Na chlapca sa zasypalo krupobitie buchátov a kopancov. Schúlil sa pod údermi a namiesto toho, aby sa bránil alebo kryl, úporne si natáhoval nohavice – ako keby to vôbec neboli nohavice, ale nejaké čarovné brnenie, schopné ochrániť ho pred ranami zbraňou, nejaký zakliaty pancier Aistolfa či Amadisa z Válie. Kútikom oka zbadal, že Wittich sa chytá noža. Adela zas zvrieskla.

– Nechaj, – zavrčal na brata Wolfher. – Nie tu!

Reynevanovi sa podarilo postaviť na kolená. Wittich, rozzúrený, so zblednutou tvárou, priskočil a tresol ho pästou a zároveň ho zhodil na dlážku. Adelin výkrik priam prepichoval vzduch, no prerušil ho Moroldov úder do tváre a myknutie za vlasy.

– Neopovážte sa... – škriekal Reynevan, – neopovážte sa ju biť, darebáci!

– Ty sukin syn! – zreval Wittich. – No počkaj!

Priskočil, udrel ho, kopol raz, druhý raz. Pri treťom kopanci ho Wolfher zadržal.

– Nie tu, – zopakoval pokojne; ten pokoj však veštil čosi zlé. – Dole s ním, na dvor. Vezmeme ho do Bierutowa. Tú flandru tiež.

– Som nevinná! – zavyla Adela von Stercza. – On ma zariokol! Začaroval! On je bosorák! *Le sorcier! Le diab...*

Morold ju zauchom prerušil uprostred slova.

– Ticho buď, tuláčka, – zavrčal. – Ešte ti dáme možnosť vykričať sa. Len troška počkaj.

– Neopovážte sa ju biť! – vrieskal Reynevan.

– Aj ty, – doložil s hrozivým pokojom Wolfher, – aj ty sa budeš môcť do vôle vykričať, kohútik. Ta sa, na dvor s ním!

Cesta z podkrovia viedla po pomerne strmých schodoch. Bratia von Stercza postrčili Reynevana dopredu, chlapec sa skotúľal dolu schodmi na odpočívadlo, pričom polámaval časť dreveného zábradlia. Než sa stačil

postaviť, opäť ho schmatli a zhodili rovno na dvor, do prachu dekorovaného pariaticami sa kôpkami konského trusu.

– Ale, ale, ale, – povedal pri koňoch stojaci Niklas Stercza, najmladší z bratov, sotva výrastok. – Ktože nám to sem spadol? Že by to bol Reinmar Bielau?

– Sčítaný vševdedko Bielau, – vyprskol nad Reynevanom, dvíhajúcim sa z prachu, Jencz von Knobelsdorf, zvaný Výr, kmotor a príbuzný rodiny von Stercza. – Utáraný mudrlant Bielau!

– Poet jeden zasratý, – dodal Dieter Haxt, ďalší priateľ rodiny. – Abelard jeden!

– A aby sme mu dokázali, že aj my sme sčítaní, – povedal Wolfher schádzajúc zo schodov, – tak mu urobíme to isté, čo urobili Abelardovi, keď ho prichytili u Heloisy. Do písienka to isté. Čo ty na to, Bielawa? Ako sa ti páči, že budeš kapún?

– Poondej sa, Stercza.

– Čože? Čo? – aj keď sa to zdalo nemožné, Wolfher von Stercza ešte väčšmi zbledol. – Tak kohútik si ešte trúfa otvárať zobák? On si trúfa spievať? Podaj mi korbáč, Jencz!

– Nesmieš ho biť! – celkom neočakávane sa ozvala zo schodov Adela, už oblečená, aj keď nie úplne. – Neopováž sa! Lebo všetkým vykričím, čo si ty zač! Že si sa mi ty ponúkal, že si ma ohmatával, prehováral na nemravnosti! Za bratovým chrbtom! Že si mi pomstu sľúbil, keď som ťa odohnala! Preto si teraz taký... Taký...

Chýbalo jej nemecké slovo, a tak celú tirádu vzal čert. Wolfher sa iba zasmial.

– No tak! – zaceril sa. – Hádam tu nebudeme počúvať všetečnú francúzsku kurvu! Výr, daj ten korbáč!

Dvor zrazu celý sčernel od augustiánskych habitov.

– Čo sa to tu deje? – skríkol šedivý prior Erazmus Steinkeller, vychudnutý a zožltnutý starček. – Čo to stvárate, kresťania?

– Zmiznite! – zareval Wolfher a pleskol vo vzduchu korbáčom. – Zmiznite, gebule vyholené, modliť sa, k breviárom! Nemiešajte sa do rytierskych vecí, lebo vám bude beda, čierna zberba!

– Pane, – prior zopol ruky ruky husto posiate hnedými škvrnami, – odpusť im, lebo nevedia, čo činia. *In nomine Patris, et Filii...*

– Morold, Wittich! – skríkol Wolfher. – Sem s tou flándrou! Jencz, Dieter, frajerovi dajte putá!

– A čo keby sme ho, – zašklábil sa Stefan Rottkirch, ďalší priateľ domu, ktorý doteraz mlčal, – za koňom troška povláčili?

– Môžeme. Ale najprv mu dám príučku!

Rozohnal sa na ešte ležiaceho Reynevana korbáčom, ale neudrel ho, lebo brat Inocent mu zachytil ruku. Brat Inocent mal impozantnú postavu aj výšku, čo bolo vidieť aj napriek pokornej mníšskej prihrbenosti. Jeho zovretie znehybnilo Wolfherovu ruku ako železný zverák.

Stercza škaredo zaklial, vytrhol sa a z celej sily strčil do mnícha. S rovnakým úspechom však mohol strčiť do veže olešnického zámku. Brat Inocent, prezývaný spolubratmi „brat Insolent“, sa ani nezachvel. Sám sa však revanšoval odsotením, ktoré Wolfhera prehnalo cez pol dvora a napokon ho zhodilo na kopu hnoja z chlieva.

Na chvíľu zavládlo ticho. A potom sa všetci vrhli na veľkého mnícha. Vyr, ktorý priskočil ako prvý, dostal rovno do zubov a skotúlal sa do piesku. Morold Stercza sa zasiahnutý do ucha odtackal nabok s hviezdičkami pred očami. Ostatní obsypali augustiána ako mravce. Veľká postava v čiernom habite sa celkom stratila pod údermi a kopancami. Brat Insolent, hoci tvrdo mlátený, sa rovnako tvrdo a nie celkom po kresťansky odvdáčoval – a to už bolo naozaj úplne proti zásadám pokory svätého Augustína.

Pri pohľade na túto haravaru sa starček prior rozčúľil. Sčervenel ako višňa, zareval ako lev a vrhol sa do húštiny bitkárov, uštedrujúc naľavo a napravo prísne údery palisandrovým krucifixom.

– Pax! – vykrikoval a mlátil. – Pax! *Vobiscum!* Miluj blížneho! Svojho! *Proximum tuum! Sicut te ipsum!* Skurvysynovia!

Dieter Haxt ho trafil pästou. Starček sa zrútil na zem, jeho sandále vyleteli dohora, opisujúc vo vzduchu pôvabné krivky... Augustiáni spustili krik, niektorí z nich to nevydržali a pustili sa do bitky. Na dvore to vyzeralo už naozaj vážne.

Wolfher Stercza, vyvedený z miery, vytiahol kord a oháňal sa ním – hrozilo, že potečie krv. Ale Reynevan, ktorému sa už podarilo vstať, ho ovalil po zátylku rukoväťou korbáča, ktorý práve zdvihol zo zeme. Stercza sa chytil za hlavu a obrátil sa; v tej chvíli ho Reynevan švihol korbáčom po tvári. Wolfher spadol. Reynevan sa rozbehol ku koňom.

– Adela! Sem! Ku mne!

Adela sa ani nepohla – ľahostajnosť, čo sa zračila na jej tvári, ho zarazila. Reynevan vyskočil do sedla. Kôň zaerdžal a zaspätkoval.

– Adeelaaa!

Morold, Wittich, Haxt a Výr sa už rozbehli k nemu. Reynevan otočil koňa, prenikavo zahvízdal a zamieril cvalom rovno do brány.

– Za ním! – zrukol Wolfher Stercza. – Na kone a za ním!

Prvé, čo Reynevanovi prišlo na um, bolo utekať k Mariánskej bráne a ďalej, za mesto, do Spalických lesov. Ukázalo sa však, že Kravia ulica, čo viedla k bráne, bola úplne zapchatá vozmi; cudzí kôň, hnaný a vyplašený výkrikmi, však preukázal viac než dost vlastnej iniciatívy, vďaka ktorej sa – skôr než sa v záležitosti celkom zorientoval Reynevan – hnal cvalom smerom k námestiu, rozstrekujúc blato a rozháňajúc chodcov. Nemusel sa obzerať, vedel, že na krku má prenasledovateľov. Počul dunenie kopýt, erdžanie koní, divý rev Sterczovcov a zúrivé nadávky pováľaných ľudí.

Kopol koňa pätou do slabiny, v cvale zachytil a zhodil pekára s košom, chleby, zemle a rožky sa vysypali do blata a tam ich o chvíľku rozdupali kopytá sterczovských koní. Reynevan sa ani neobzrel; viac než to, čo bolo za ním, ho zaujímalo, čo je pred ním, a pred očami mu vyrástol vozík s vysoko naloženým raždím. Vozík zatarasil skoro celú uličku a na mieste, kadiaľ by sa možno dalo prejsť, čupela skupinka polonahých detí, ktoré vyhrabávali z hnoja čosi neobyčajne zaujímavé.

– Máme ťa, Bielau! – reval zozadu Wolfher Stercza, lebo tiež videl, čo je na ceste.

Kôň sa rútil vpred, nebolo ani reči o tom, že by sa dal zastaviť. Reynevan sa pritlačil k hrive a zatvoril oči. Vďaka tomu nevidel, ako sa polonahé deti rozpŕchli, rýchlo a šikovne ako potkany. Neobzrel sa, nevidel teda ani to, ako sa obrátil sedliak v baranici, obracajúc zároveň oje i vozík s raždím.

Nevidel ani to, ako do obráteného vozíka vrazili Sterczovci. Ani to, ako Jencz Knobelsdorf vyletel zo sedla a zmietol svojím telom polovicu raždia.

Reynevan precváľal Svätójánskou, medzi radnicou a starostovým domom a v plnom trysku sa vrútil na veľké olešnické námestie. Problém spočíval v tom, že aj keď bolo námestie veľké, predsa len sa hemžilo ľuďmi. A nastalo pandemonium. Reynevan nabral smer na južné priečelie a nad ním viditeľný bruchatý štvorhran veže nad Oławskou bránou, cváľal pomedzi ľudí, kone, voly, prasce, vozy a šiatre, zanechávajúc za sebou spúšť. Ľudia vrieskali, zavýjali a nadávali, dobytok ručal, prasce kvičali, prevracali sa stánky a pulty, z ktorých cupotali zaradom najrozmanitejšie predmety – hrnčeky, misky, vedrá, motyky, kutáče, rybárske podberáky, ovčie kože, filcové čiapky, lyžice z lipového dreva, lojové sviece, labky z lyka a hlinené kohútiky s píšťalkou. Ako dážd' naokolo padali potraviny – vajcia, syry, pečivo, hrach, kaša, mrkva, repa, cibuľa, dokonca aj živé raky. V oblakoch peria poletovala a kadejako škriekala rôznorodá hydina. Sterczovci za Reynevanovým chrptom dokončievali dielo skazy.

Reynevanov kôň, vyplašený husou, čo mu preletela rovno pred pyskom, sa mykol a vpadol do stánku s rybami, pričom vlastnou váhou rozdrvil skrinky a rozvával sudy. Nasrdený rybár s rozmachom zamával varechou, nezasiahol Reynevana, ale koňa udrel rovno po zadku. Kôň zaerdžal a vrhol sa nabok, prevracajúc prenosný stánok s niťami a stužkami, pár sekúnd tancoval na mieste, čľapotajúc v striebristej páchnucej mase plotíc, pleskáčov a karasov pomiešaných so zmesou pestrofarebných klbiek. Reynevan iba zázrakom nespadol. Kútikom oka si všimol, že sa k nemu ženie nitiarka s veľkou sekerou – len Boh vie, na čo môže slúžiť takýto nástroj medzi bavlnkami. Odfúkol husie páperie, čo sa mu prilepilo na pery, potiahol uzdu koňa a vcváľal do Mäsiarskej uličky, odkiaľ, ako vedel, bol už iba kúsok do Oławskej brány.

– Vytrhnem ti vajcia, Bielawa! – reval zozadu Wolfher Stercza. – Odtrhnem ti ich a napchám do gágora!

– Bozaj ma v riť!

Prenasledovatelia boli už len štyria – Rotkircha stiahli z koňa a podisťým akurát aj masírovali rozdráždení majiteľa stánkov z námestia.

Reynevan sa hnal ako šíp špalierom za nohy visiacich hovädzích polovíc. Mäsiari v poplachu uskakovali, ale aj tak zhodil jedného, čo niesol na pleci veľké volské stehno. Mäsiar spadol spolu so stehnom pod kopytá Wittichovho koňa; kôň sa zľakol a prudko zastal, zozadu doň narazil Wolfherov kôň. Wittich zletel z vysokého sedla rovno na mäsiarsky pult, nosom medzi pečenky, plúca a obličky, a zhora naň ešte dopadol Wolfher. Noha mu zostala zachytená v strmeni a kým sa vyslobodil, rozmlátil podstatnú časť bitúнку a po uši sa zababral od blata a krvi.

Reynevan sa v poslednej chvíli rýchlo sklonil ku konskému krku, vďaka čomu sa prešmykol popod drevený vývesný štít s namalovanou prasacou hlavou. Dieter Haxt, ktorý mu bol za päťami, sa už skloniť nestačil. Doska s podobizňou radostne usmiatej svine ho tresla rovno po čele, len tak zadunelo. Dieter vyletel zo sedla a skydol sa na hromadu odpadkov, kde vyplašil mačky hodujúce pri výdatnej večeri. Reynevan sa obzrel. Prenasledoval ho už len Niklas.

V plnom galope vyhrmel z uličky mäsiarov na námestíčko, na ktorom pracovali garbiari. A keď mu rovno pred nosom vykvitol mokkými kožami obvešaný stojan, popchol koňa do skoku. Kôň skočil. A Reynevan nespadol. Znovu zázrakom.

Niklas už nemal toľko šťastia. Jeho kôň sa zarazil pred stojanom a prevrátil ho; potom sa kĺzal v blate, medzi kúskami mäsa a masnými falátni slaniny. Najmladší Stercza preletel ponad konskú hlavu. Mal však naozaj smolu. Bruchom a slabunami narazil rovno na kosu, ktorú garbiari používali na postruhovanie.

Spočiatku Niklas vôbec nepochopil, čo sa stalo. Vyskočil zo zeme, schytil koňa a až keď kôň zaffkal a odskočil, podlomili sa mu kolená a klesol. Najmladší Stercza stále neveľmi chápal, čo sa deje, potácal sa v blate za cúvajúcim a panicky odrkujúcim koňom. Napokon pustil uzdu a pokúsil sa vstať. Zistil pritom, že čosi nie je v poriadku a pozrel sa na svoje brucho. A zreval.

Kľáčal uprostred rýchlo sa zväčšujúcej kaluže krvi.

Pricvával k nemu Dieter Haxt, zastavil koňa, zoskočil. To isté urobili po chvíli Wolfher a Wittich von Stercza.

Niklas sa s námahou posadil. Pozrel sa znova na svoje brucho. Vykríkol a potom sa rozplakal. Oči mu začala zastierať hmla. Krv, čo z neho cfkala, sa miešala s krvou ráno podrezaných volov a prasiat.

– Niklaaas!

Niklas Stercza zakašľal, začkalo sa mu – a zomrel.

– Už nežiješ, Reynevan Bielau! – zareval smerom k bráne Wolfher Stercza, celý bledý od zúrivosti. – Chytím ťa, zabijem, zničím, vykynožím celý tvoj hadí rod! Celý tvoj hadí rod, počuješ?

Reynevan nepočul. Za hrmotu kopýt duniacich na moste uháňal práve preč z Olešnice a hnal sa na juh, rovno na vroclovskú cestu.

KAPITOLA DRUHÁ,

v ktorej sa čitateľ podozvedá o Reynevanovi ešte viac, a to z rozhovorov, aké o ňom vedú rozliční ľudia, tak žičliví, ako aj tí celkom opační. Reynevan sa zatiaľ potíka sám po lesoch pri Olešnici. Opis tohto jeho potíkania autor čitateľovi nedopraje, takže čitateľ si ho musí, *nolens volens*, predstaviť svojpomocne.

– Nech sa páči, sadnite si, sadnite si k stolu, páni, – vyzýval konšelow Bartolomej Sachs, starosta Olešnice. – Čo prikážem priniesť? Úprimne povedané, pokiaľ ide o vína, nemám nič, čím by som vám mohol zaimponovať. Ale pivo, pivo, to práve, dnes mi ho akurát doviezli zo Świdnice, výborný ležiak, prvotriedny, z hlbkej studenej pivničky.

– Tak teda pivo, pán Bartolomej, pivo, – počúchal si dlane Jan Hofrichter, jeden z bohatších mestských kupcov. – Náš trúnok je veru pivo, vínom nech si otravuje črevá šľachta a všetci tí pánkovia... S odpustením, velebnosť...

– V poriadku, – usmieval sa kňaz Jakub von Gall, farár u Svätého Jána Evanjelistu. – Už predsa nie som šľachtic, som farár, plebán. A plebán, ako už z pomenovania vyplýva, je vždy s ľudom, tak ani mne sa nepatrí pivom ohrdnúť. A napiť sa môžem, lebo nešpory som už odslúžil.

Posadali si za stôl vo veľkej, nízkej, vápnom vybielenej radničnej sále, teda na zvyčajnom mieste zasadnutí magistrátu. Starosta na svojej obvyklej stoličke, chrbtom ku kozubu, farár Gall vedľa neho, tvárou k oknu. Oproti si sadol Hofrichter, k nemu Łukasz Frydman, obľúbený a majetný zlatník, vo svojom módné vatovanom kabátci a so zamatovým klobúkom na učesanej hlave vyzerajúci naskutku ako šľachtic. Starosta si odkašľal – nepočkal na služobníctvo s pivom a začal.

– Tak čo to tu máme? – prehovoril a zároveň si prekrížil ruky na majestátnom bruchu. – Čože nám to ráčili dopriať v našom meste šľachetní pasovaní páni rytieri? Bitku u augustiánov. Naháňačky, oné, na koňoch po mestských uliciach. Zhon na námestí, niekoľko zranených, z toho jedno dieťa vážne. Poškodený majetok, porozbíjaný tovar. Značné, oné, materiálne straty, od podvečera sa mi tu tlačili *mercatores et institores* so žiadosťami o odškodné. Mal som ich hádam poslať s výčitkami za pánmi von Stercza do Bierutowa, Lednej a Sterzendorfu?

– Radšej nie, – poradil sucho Jan Hofrichter. – I keď aj ja zastávam názor, že páni rytieri sa nám v poslednom čase priveľmi rozbujdošili, nemožno zabúdať na príčiny jednej záležitosti a následky druhej. Najtragickejším následkom je smrť mladého Niklasa de Stercza. A čo je príčinou: uvoľnené mravy a požívačnosť. Sterczovci bránili bratovu česť, naháňali milenca, čo zvedol ich švagrinú, poškrvnil manželskú posteľ. Je pravda, že v zápale to akomak prehnali...

Kupec stíchol pod významným pohľadom farára Jakuba. Lebo keď farár Jakub signalizoval pohľadom ochotu povedať svoj názor, zmĺkol dokonca aj sám starosta. Jakub Gall nebol len plebán miestnej fary, ale zároveň bol aj tajomník olešnického kniežata Konrada a kanonik v kapitule vrocavskej katedrály.

– Cudzoložiť je hriech, – prehovoril zrazu rázne kňaz a vystrel za stolom svoju chudú postavu. – Cudzoložstvo je aj trestný čin, ale za hriechy trestá Boh a za trestné činy zákon. Samosúdy a vraždy však nič neospravedlňuje.

– Tak veru, tak veru, – pritakal ochotne starosta, ale hneď aj stíchol a dal sa do piva, ktoré práve priniesli.

– Niklas Stercza, čo nás veľmi bolí, – dodal Gall, – tragicky zahynul, ale to bol následok nešťastnej náhody. No keby Wolfher s kumpánmi chytili Reinmara de Bielau, mali by sme v našej jurisdikcii do činenia s vraždou. Napokon, ešte nevieme, či predsa len nebudeme mať. Pripomínam, že prior Steinkeller, bohabojný starec, ktorého Sterczovci zmlátili, leží ako bez ducha u augustiánov. Ak na následky tej bitky zomrie, bude problém. Pravdaže, pre Sterczovcov.

– Pokiaľ ide o cudzoložstvo, – zlatník Łukasz Frydman si obzeral prste-
ne na svojich pestovaných prstoch, – a to by ste mali zvážiť, vážení páni,
to vôbec nie je naša jurisdikcia. Aj keď sa zhrešilo v Oleśnici, delikventi
nepodliehajú nám. Gelfrad Stercza, podvedený manžel, je vazal ziebického
kniežaťa. Podobne aj zvodca, mladý medik Reinmar de Bielau...

– U nás sa zhrešilo a u nás došlo k trestnému činu, – povedal tvrdo
Hofrichter. – A je celkom vedľajšie, či budeme veriť tomu, čo vyhlásila
Sterczova manželka u augustiánov. Že ju medikus čarami omámil a boso-
ráctvami do hriechu doviedol. Ona nechcela a on ju prinútil.

– To hovoria všetky, – zahundral do pivového kríglá starosta.

– Najmä keď im hrdlo stíska taká ozruta ako Wolfher de Stercza, – do-
dal bez emócie zlatník. – Dobré vraví velebný otec Jakub, že cudzoložstvo
je trestný čin, *crimen*, a ako také si vyžaduje dôkladné prešetrenie a súd.
Nechceme tu rodové pomsty ani bitky na uliciach, nedovoľíme, aby tu
rozbesnení pánkovia dvíhali ruky na duchovných, aby nožmi šibrinkovali
a katovali ľudí na námestiach. Vo Świdnici za to, že zbrojmajstra udrel
a kordom sa mu vyhrážal, bol do veže zavretý jeden z Pannewitzovcov.
A tak to má byť. Nemôžu sa vrátiť časy rytierskej svojvôle. Záležitosť sa
musí dostať pred knieža.

– Ale ponáhľať sa s tým netreba, – zhodnotil celú vec farár Jakub Gall,
uprene pozorujúc plafón. – Knieža Konrad odchádza do Vroclavu a pred
odchodom má toho aj tak ešte dosť vybaviť. Klebety, ako to už býva, sa
k nemu určite dostali, ale ešte nie je čas dávať im punc oficiality. Bude
stačiť, ak celú záležitosť predložíme kniežaťu, keď sa vráti. Dovtedy sa to
možno vyrieši aj samo.

– Aj ja si to myslím, – opäť pokýval hlavou Bartolomej Fuchs.

– Aj ja, – pridal sa zlatník.

Jan Hofrichter si napravil kuní kalpak a sfúkol penu z piva.

– Knieža informovať, – vyhlásil, – hneď a zaraz netreba, počkáme, kým
sa vráti, v tom som s vami zajedno, vážení. Ale Sväté oficium upovedomiť
musíme. A to čo najskôr. O tom, čo sme v medikusovej pracovni našli.
Nekrúťte hlavou, pán Bartolomej, a vy nestrúhajte grimasy, ctený pán
Łukasz. A vy, velebný pán, nevzdychajte a nerátajte muchy na povale. Tak

mi je do toho naponáhlo ako aj vám, takisto túžim po inkvizícii ako aj vy. Ale keď sme otvorili pracovňu, bolo pri tom veľa osôb. A kde je veľa osôb, tam sa vždy – a to veru nie je môj objav – nájde aspoň jeden taký, čo inkvizícii donáša. A ak sa zjaví v Olešnici vizitátor, nás sa prvých spýta, prečo sme s tým otáľali.

– Nuž a ja, – farár Gall odtrhol zrak od plafónu, – ja mu vysvetlím to pozdržanie. Ja osobne. Lebo toto je moja farnosť a na mne spočíva povinnosť informovať biskupa a pápežského inkvizítora. A mne prináleží aj posúdiť, či sa vyskytli okolnosti vyžadujúce pozývať a unúvať kúriu a Officiu.

– Bosoráctvo, o ktorom u augustiánov vykrikovala Adela von Stercza, to nie je tá pravá okolnosť? Pracovňa tiež nie? Alchymistické krivule a pentagram na podlahe, to je nič? A mandragora? A lebký a hnáty? Kryštály a zrkadlá? Fľaše a flakóny s črtviekým pľuhavstvom, možno aj jedom? Žaby a jašterice v pohároch? To nie sú tie pravé okolnosti?

– Nie sú. Inkvizítori sú seriózni ľudia. Ich vecou je *inquisitio de articulis fidei*. A nie kadejaké babské táraniny, poverý a žaby, tým im ja veru nebudem hlavy pliesť.

– A knihy? Tie, čo tu ležia?

– Knihy, – odpovedal pokojne Jakub Gall, – knihy treba najprv preštudovať. Dôkladne a bez náhlenia. Officiu nezakazuje čítať. Ani vlastniť knihy.

– Vo Vroclave, – povedal zlovestne Hofrichter, – tot' nedávno išli dvaja na hranicu. A hovorí sa, že akurát za to, že mali knihy.

– Vôbec nie za knihy, – oponoval sucho farár, – ale za kontumáciu, za pyšné odmietnutie zrieknuť sa hlásania myšlienok, čo sa hlásali v tých knihách. Boli medzi nimi spisy Wycleffove a Husove, lollardský *Floretus*, pražské artikuly a veľa iných husitských libel a manifestov. Nič podobné tu, medzi knihami zrekvirovanými v pracovni Reinmara z Bielawy, nevidím. Vidím tu takmer výhradne diela z oblasti medicíny. A napokon väčšinou, ak nie všetky, sú majetkom *scriptoria* kláštora augustiánov.

– Opakujem, – Jan Hofrichter vstal, pristúpil ku knihám porozkladaným po stole. – Opakujem, vôbec sa mi nežiada bikupskej ani pápežskej

inkvizície, na nikoho nechcem donášať a nikoho nechcem vidieť škvariť sa na hranici. Lenže tu ide aj o naše zadky. Aby nás za tie knihy neobviňovali. Čo tu vlastne máme? Okrem Galéna, Plínia a Strabona? Saladinus de Asculo, *Compendium aromatorium*. Scribonius Largus, *Compositiones medicamentorum*. Bartolomeus Anglicus, *De proprietatibus rerum*, Albertus Magnus, *De vegetalibus et plantis*... Magnus, prívlastok zaručene hodný čarodejníka. A tu, prosím pekne, Sabur ben Sahl... Abu Bekr al-Râzi... Pohania! Saracéni!

– O tých Saracénoch, – vysvetlil pokojne Łukasz Frydman, prezerajúc si svoje prstene, – sa prednáša na kresťanských univerzitách. Ako o medicínskych autoritách. A ten váš „čarodejník“ je Albert Veľký, rezniansky biskup, učený teológ.

– Takže je to takto, vravíte? Hmmm... Pozrime sa ďalej... Ó! *Causae et curae*, napísala Hildegarda z Bingenu. Určite je to bosorka, táto Hildegarda!

– Ani veľmi nie, – usmial sa farár Gall. – Hildegarda z Bingenu bola jasnovidka, prezývali ju Sibyla Rýnska. Zomrela v aure svätosti.

– No! Keď to tvrdíte... A čo je toto? John Gerard, *Generall... Historie... of Plantes*... Som zvedavý, ako to je napísané, hádam po židovsky. Ale to je určite ďalší taký svätý. A tu mám *Herbarius*, dielo Thomasa de Bohemia...

– Ako ste to povedali? – zdvihol hlavu plebán Jakub. – Dielo Tomáša Čecha?

– Tak to tu stojí.

– Ukážte. Hmmm... Zaujímavé, naozaj zaujímavé... Ako sa ukazuje, všetko zostáva v rodine. A všetko sa okolo rodiny točí.

– Akej rodiny?

– Nuž takej rodinnej, – Łukasz Frydman akoby sa naďalej venoval len svojim prsteňom, – že už príbuznejšia ani nemôže byť. Tomáš Čech, čiže Behem, autor tohto *Herbaria*, to je pradedo nášho Reinmara, miláčika cudzích žien, Reinmara, ktorý nám narobil toľko starostí a problémov.

– Tomáš Behem, Tomáš Behem, – zvrátil čelo starosta. – Volali ho aj Tomáš Medik. Počul som o ňom. Bol to priateľ ktoréhosi z kniežat... Už sa nepamätám...

– Kniežata Henryka VI. Vroclavského, – poponáhlal sa s pokojným vysvetlením zlatník Frydman. – Ten Tomáš bol údajne skutočne jeho priateľ. Bol to údajne vynikajúci učenec, šikovný lekár. Študoval v Padove, Salerne a v Montpellieri...

– Vravelo sa o ňom aj to, – zamiešal sa Hofrichter, keď už predtým dal pár prikývnutiami najavo, že aj on sa rozpomenul, – že bol čarodejník a kacír.

– Zahryzol si sa do toho čarodejníctva, pán Jan, skoro ako pijavica, – zamračil sa starosta. – Nechaj to už tak.

– Tomáš Behem, – poučil všetkých o niečo dôraznejším hlasom plebán, – bol duchovný. Bol to vroclavský kanonik, potom dokonca diecézny svätia biskup. A titulárny biskup Sarepty. Osobne sa poznal s pápežom Benediktom XII.

– O tom pápežovi sa tiež kadečo rozprávalo, – nemienil ustúpiť Hofrichter. – A čarodejníctvo sa vyskytlo aj medzi infulátmi. Inkvizítor Schwenckefeld vo svojej dobe...

– Nechajte to už konečne tak, – prerušil ho farár Jakub. – Mali sme sa tu zaoberať niečím iným.

– Presne tak, – potvrdil zlatník. – A ja viem čím. Knieža Henryk nemal mužského potomka, mal len tri dcéry. S najmladšou, Małgorzatou, si náš kňaz Tomáš dovolil niečo začať.

– A knieža to dopustil? Vari to bolo až také priateľstvo?

– Knieža už vtedy nežil, – začal vysvetľovať zlatník. – A kňažná Anna buď nevidela, čo sa deje, alebo to vidieť nechcela. Tomáš Behem vtedy ešte nebol biskup, ale mal veľmi dobré vzťahy s celým zvyškom Sliezska: s Henrykom Verným v Głogowe, s Kazimierzom na Tešínsku a Fryštáte, so šwidnicko-jaworským Bolkom Malým, s bytomsko-kozielskym Władysławom, s Ludwikom z Brzegu. Veď si len predstavte, páni, niekoho, kto nielenže býva v Avignone u Svätého Otca, ale ešte vie odstrániť močové kamene tak šikovne, že pacient po operácii ešte pocíti pokušenie, ba môže mu aj podľahnúť. Ak aj nie deň čo deň, ale predsa. Znie to možno len ako rozmar, ale ja vôbec nežartujem. Všeobecne sa usudzuje, že práve vďaka Tomášovi máme dodnes na Sliezsku Piastovcov. Pomáhal rovnako

zručne mužom, ako aj ženám. A, pravdaže, aj párom, ak chápete, čo mám na mysli.

– Bojím sa, – povedal starosta, – že nie celkom.

– Vedel pomôcť manželom, ktorým to v spálni nešlo. Teraz chápete?

– Teraz áno, – prikývol Jan Hofrichter. – Takže to znamená, že vroc-lavskú mladú kňažnú tiež popretáhoval zaručene vďaka svojim medicín-skym schopnostiam. Pravdaže, bolo z toho dieťa.

– Prirodzene, – potvrdil plebán Jakub. – Záležitost' sa vybavila podľa bežného zvyku. Małgorzatu zatvorili u klarisiech, jej syna poslali do Oleś-nice, ku kniežaťovi Konradovi. Konrad ho vychovával ako vlastného. To-máš Behem bol čoraz väčšia osobnosť, poznali ho všade, v Sliezsku, v Pra-he u kráľa Karola IV. či v Avignone, chlapec mal teda kariéru zabezpečenú už v detstve. Pochopiteľne, kariéru duchovného. Išlo už len o to, akým rozumom sa preukáže. Keby bol hlúpy, dostal by dedinskú faru. Keby bol stredne hlúpy, urobili by z neho opáta niekde u cisterciánov. A keby bol múdry, čakala naňho kapitula niektorého z kolegiátov.

– A aký teda bol?

– Hlúpy veru nebol. Bol taký ako otec. A bojovný. Skôr než ktokoľvek stačil niečo podniknúť, budúci kňaz sa už bil s Veľkopoľanmi po boku mladšieho kniežaťa, budúceho Konrada Starého. Bil sa tak udatne, že nebolo východiska, pasovali ho na rytiera. Aj s výsadami. A takto umrel farárík Tymo, nech žije ritter Tymo Behem z Bielawy, von Bielau. Rytier Tymo, ktorý sa onedlho dobre pošvagril – oženil sa s najmladšou dcérou Heidenreicha Nostitza.

– Nostitz dal dcéru čiernokabátnikovmu pankhartovi?

– Čiernokabátnik, pankhartov otec, sa vtedy stal vroc-lavským svätia-cim biskupom a biskupom Sarepty, poznal sa so Svätým Otcom, radil Vác-lavovi IV. a tykal si so všetkými kniežatmi v Sliezsku. Starý Heidenreich mu dcérku celkom určite rád prisľúbil.

– Možné to je.

– Z manželstva Nostitzovny s Tymonom de Bielau sa narodili Henryk a Tomasz. V Henrykovi sa podistým ozvala dedova krv, lebo sa stal kňa-zom, vyštudoval v Prahe a do smrti, toť prednedávnom, bol scholasti-

kom u Svätého kríža vo Vroclave. A Tomasz sa oženil s Boguszkou, dcérou Mikszu z Prochowic a splodil s ňou dve deti. Petra, zvaného Petržlen, a Reinmara, zvaného Reynevan čiže Vratič. Takéto rastlinné prezývky si vymysleli sami. Zahynul pri Tannenbergu.

– Na čej strane?

– Na našej, kresťanskej.

Jan Hofrichter pokýval hlavou a odpil si z krígl'a.

– A tento Reinmar–Reynevan, ten, čo je zvyknutý šmátrať cudzím ženám pod sukňami... Čím je u augustiánov? Oblát? Konvert? Novic?

– Reinmar Biellau, – usmial sa chápavo plebán Jakub, – je medik, vyškolený v Prahe, na Karlovej univerzite. Ešte pred štúdiami sa chlapec učil v katedrálnej škole vo Vroclave, potom spoznával tajomstvá bylinkárstva u šwidnických lekárnikov a u mastičkárov v Brzegu. Práve mastičkári a strýko Henryk, vroclavský scholastik, ho umiestnili u našich augustiánov, špecializovaných na liečenie bylinkami. Chlapec poctivo a s láskou vykonával služby v nemocnici aj leprozóriu, čím dokázal, že má k tomuto povolaniu vzťah. Potom, ako sme už počuli, študoval medicínu v Prahe, napokon tiež so strýkovou podporou, za peniaze, aké dostával z kanovníctva. Na štúdiách sa asi usiloval, lebo už po dvoch rokoch bol bakalárom umení, *artium baccalaureus*. Z Prahy odišiel hneď po... Hmm...

– Hneď po defenestrácii, – nebál sa dokončiť starosta. – Čo vlastne dokazuje, že nemá s tou husitskou, onou, herézou nič spoločné.

– Nič spoločné, – pritakal pokojne zlatník Frydman. – Viem to dobre od syna, ktorý v tej dobe tiež v Prahe študoval.

– Ved' sa aj dobre stalo, – dodal starosta Sachs, – že sa Reynevan vrátil sem do Sliezska, a dobre, že k nám, do Olešnice, a nie do ziębického kniežatstva, kde je jeho brat u kniežaťa Jana v rytierskych službách. Je to dobrý chlapec a rozumný, aj keď mladý, a pri liečení bylinkami je taký vynachádzavý, že podobných len málo nájdeš. Mojej žene vyliečil oné, vrede, čo sa jej na tele povyhádzovali, dcérku zas ustavičného kašľa zbavil. A mne, keď mi oči hnisali, dal taký odvar, že mi to hneď prešlo...

Starosta zmĺkol, odkašľal si a vsunul ruky do futrovaných rukávov plášt'a. Jan Hofrichter naňho vrhol prenikavý pohľad.

– Tak takto, – vyhlásil, – takto sa mi konečne vyjasnilo v hlave. S tým Reynevanom. Teraz už všetko viem. Aj keď pankhart, ale predsa len pias-tovská krv. Biskupov syn. Oblúbenec kniežat. Príbuzný Nostitzovcov. Synovec scholastika vrocavského kolegiátu. Pre synov boháčov kumpán zo štúdií. A k tomu, akoby to nestačilo, šikovný medik, takmer zázračný lie-čiteľ, ktorý si vie získať vďačnosť mocných. A z čoho vyliečil vás, velebný otec Jakub? Z akejže choroby, len tak pre zaujímavosť?

– Choroby, – povedal chladne farár, – nie sú téma na debaty. Povedzme teda bez zbytočných detailov, že ma vyliečil.

– Niekoho takého, – dodal starosta, – by bolo vskutku škoda stratiť. Bola by vskutku škoda nechať ho zahynúť pre rodovú pomstu len zato, že sa zabudol pri páre krásnych, oné, očí. Nech len slúži spoločnosti. Nech lieči, keď to vie...

– Dokonca, – vyprskol Hofrichter, – s použitím pentagramu na podlahe?

– Ak lieči, – povedal vážne plebán Gall, – ak pomáha, ak tíši bolesti, tak nech. Takéto schopnosti, to je dar Boží, Pán ním obdarúva podľa svojej vôle a len podľa vlastného zámeru. *Spiritus flat, ubi vult*, nie je nám dané Jeho cesty skúmať.

– Amen, – uzatvoril starosta.

– Stručne povedané, – nevzdával sa Hofrichter, – niekto taký ako Reynevan nemôže byť vinný? O to ide? Há?

– Kto je bez viny, – odpovedal s kamennou tvárou Jakub Gall, – nech prvý hodí kameňom. A Boh bude súdiť nás všetkých.

Na chvíľu zavládlo ticho, také hlboké, že bolo počuť šelest krídel noč-ných motýľov narážajúcich do okien. Zo Svätotójskej ulice dolahlo ťaha-vé, spevavé volanie mestského strážnika.

– Tak teda, keď to zhrnieme, – starosta sa vystrel za stolom tak, že sa oň oprel bruchom, – za zmätok v našej Olešnici môžu bratia Sterczovci. Za hmotné škody a telesné ublíženia na trhovisku môžu taktiež Sterczovci. Za stratu zdravia či, nedajbože, smrť jeho velebnosti priora Steinkellera môžu bratia Sterczovci. Oni a iba oni. A to, čo sa prihodilo Niklasovi von Stercza, bola, oné, nešťastná náhoda. Takto kniežatu podám celú túto zá-ležitosť, keď sa vráti. Súhlasíte?

- Súhlasíme.
- *Consensus omnium.*
- *Concordi voce.*

– A keby sa niekde zjavil Reynevan, – dodal po chvíľke mlčania farár Gall, – radil by som potichu ho zatknúť a zatvoriť. Sem, do našej radničnej väznice. Pre jeho vlastnú bezpečnosť. Kým neutíchnu reči okolo tejto záležitosti.

– Bolo by dobre, – poznamenal Łukasz Frydman, prezerajúc si naďalej svoje prstene, – urobiť to rýchlo. Kým sa o celej afére nedozvie Tammo Stercza.

Keď kupec Hofrichter vychádzal z radnice rovno do tmy Svätojánskej ulice, kútikom oka zachytil pohyb na mesiacom osvetlenej stene veže; nejasná škvrna sa posúvala popod okná mestského trubača, čosi povyššie okien komnaty, v ktorej sa pred chvíľou skončilo zasadnutie rady. Pozrel sa tam, zakrývajúc si oči pred prekážajúcim svetlom lampáša v ruke svojho sprevádzajúceho paholka. Ký čert to tam je, pomyslel si a hneď sa aj prežehnal.

Čo to tam lezie po múre? Výr? Sova? Netopier? Alebo žeby...

Jan Hofrichter sa striasol, znovu sa prežehnal, stiahol si až na uši kuniu čiapku, ovinul sa tesnejšie do kožucha a rezko vykročil k svojmu domu.

Nemohol už teda vidieť, ako veľký murárnik skalný rozprestrel krídla, zletel z podobločnice a potichu ako duch, ako nočný upír sa vzniesol nad mestské strechy.

Apeczko Stercza, pán na Lednej, nerád zostával na zámku Sterzendorf. Dôvod bol jediný a jednoduchý – Sterzendorf bol sídlom Tamma von Stercza, hlavy, seniora a patriarchu rodu. Podľa niektorých tyrana, despotu a mučiteľa.

V komnate bolo dusno. A tma. Tammo von Stercza nedovoľoval otvárať okná v obave, aby ho neofúkol prievan. Okenice museli byť tiež ustavične zatvorené, lebo svetlo zraňovalo mrzákove oči.

Apeczko bol hladný a celý zaprášený po dlhej ceste. Nemal však čas ani na jedlo, ani na očistu. Starý Stercza neznášal čakanie. A nemal vo zvyku ponúkať hostí jedlom. Tobôž ak patrili do rodiny.

Apeczko teda prehľtal sliny, aby si zvlažil hrdlo – pravdaže, že mu nedali nič ani na pitie – a podával Tammovi správu o olešnických udalostiach. Robil to nerád, ale čo už – keď musíš, tak musíš. Či už mrzák alebo nie, či paralytik alebo nie – Tammo bol predsa len senior rodu. Senior, ktorý netoleroval neposlušnosť.

Starec počúval správu schúlený v kresle, vo vlastnej špecifickej vykrievenej polohe. Starý poskrúcaný poprďaj, pomyslel si Apeczko. Poondiaty poprehýbaný dedo.

Príčiny stavu, v akom sa nachádzal patriarcha sterczovského rodu, neboli všetkým a ani v úplnosti známe. Všetci sa zhodovali iba v jednom – Tamma trafil šľak, lebo bol zúrivy. Jedni tvrdili, že starec sa rozzúril, keď sa dozvedel, že jeho osobný nepriateľ, nenávidený vrocavský knieža Konrad, dostal biskupské posvätenie a stal sa najmocnejšou osobnosťou Sliezska. Ďalší sa zaprisahávali, že osudný výbuch spôsobila svokra, Anna z Pogorzelow, keď pripálila Tammovi jeho obľúbené jedlo – pohánkovú kašu so škvarkami. Ako to bolo naozaj, ťažko uhádnuť, výsledok bol však jasný a neprehliadnuteľný. Stercza po nehode mohol hýbať – aj to nešíkovne – iba ľavou rukou a ľavou nohou. Práve viečko mal vždy zatvorené, spod ľavého, ktoré sa mu občas podarilo otvoriť, tiekli v celých stužkách kalné slzy a z kútika úst, spotvorených krčovitou grimasou, vytekali sliny. Nešťastie spôsobilo aj takmer úplnú stratu reči – odtiaľ sa vzal aj starcov prídomok: Balbulus. Oktavec hundravý.

Strata schopnosti rozprávať však so sebou nepriniesla aj to, s čím rátať celé príbuzenstvo – stratu kontaktu so svetom. Ó, kdeže! Pán zo Sterzendorfu držal ďalej rodinu v hrsti a bol postrachom každého, a to, čo chcel povedať, povedal. Vždy mal totiž poruke niekoho, kto vedel porozumieť a preložiť do ľudského jazyka jeho bľabotanie, chrčanie, hundranie

a výkriky. Tým niekým bolo spravidla nejaké dieťa – niektoré z početných Balbulových vnúčat či pravnúčat.

Teraz tľmočila desaťročná Ofka von Baruth, ktorá sedela pri starcových nohách a obliekala bábiku do zdrapov pestrofarebných handier.

– Tak teda, – Apeczko Stercza končil rozprávanie; odkašľal si a prešiel k záveru. – Wolfher žiadal prostredníctvom posla upovedomiť, že tú vec rýchlo vybaví. Že Reinmar Biellau bude chytený na vrocľavskej ceste a bude aj potrestaný. Teraz má však Wolfher spútané ruky, lebo po ceste putuje olešnické knieža s celým dvorom a s rôznymi dôležitými duchovnými osobami, takže niet ako... Nedá sa pokračovať v prenasledovaní. Ale Wolfher prisahá, že Reynevana chytí. Že mu možno zveriť česť rodu.

Balbulovo viečko poskočilo, z úst vytiekol potôčik slín.

– Bbbh–bhh–bhh–bhubhu–bhhuaha–rrhhha–phhh–aaa–rrrh! – ozvalo sa v izbe. – Bbb... hrrrh–urrrhh–bhuhh! Guggu–ggu...

– Wolfher je utáraný kretén, – preložila tenučkým melodickým hlasom Ofka von Baruth. – Hlupák, ktorému by som nezveril ani vedro s pomymami. A jediné, čo môže chytiť, je jeho vlastný chuj.

– Otče...

– Bbb... brrrh! Bhrrhuuu–phr–rrrhhh!

– Mlčať! – preložila Ofka, zaujatá bábikou, a ani pritom nezdvihla hlavu.

– Počúvať, čo poviem. Čo rozkážem.

Apeczko trpezlivo prečkal chrčanie a škrekot a dočkal sa prekladu.

– Najprv musíš zistiť, Apecz, – prikazoval Tammo Stercza ústami dievčatka, – ktorá baba z Bierutowa mala prikázaný dozor nad Burgundankou. Ktorá nevypátrala ozajstný cieľ tých ľudomilných výletov do Olešnice. Podistým musela mať kumpánku. Naložiť treba babe tridsaťpäť palíc. Na holú riť. Tu, u mňa, pred mojimi očami. Nech mám aspoň tú štipku radosti.

Apeczko Stercza kývol hlavou. Balbulus zakašľal, zachrčal a celý sa oplľul. Potom sa ukrutánsky celý skrivil a zagagotal.

– A Burgundanku, – preložila Ofka, prečesávajúc hrebienkom bábikine zvlnené vlasy, – o ktorej už viem, že sa schovala u ligockých cisterciánok, prikazujem odtiaľ vytiahnuť, aj keby sa malo hneď na kláštor zaútočiť. Treba tú nehanebnicu zatvoriť u mníchov, čo sú nám naklonení, napríklad u...

Tammo zrazu prestal koktať a bublať, erdžanie mu zastalo v hrdle. Apeczko, prevrtávaný prekrveným okom pochopil, že starec si všimol jeho ustaraný výraz. Že sa dovťipil. Dlhšie sa už pravda utajovať nedala.

– Burgundanke, – zajachtal, – sa podarilo z Ligoty utiecť. Potajomky... Nevedno kam. Venovali sme sa prenasledovaniu... Neustriehli... sme.

– Zvláštne, – preložila Ofka po dlhšej chvíli ťaživého ticha, – zvláštne, že ma to vôbec neprekvapuje. Ale keď je to tak, nech to tak zostane. Nebudem si kurvou hlavu mútiť. Nech tú vec vybaví Gelfrad, keď sa vráti. Nech si to vybaví vlastnoručne. Mňa jeho parohy nezaujímajú. V tejto rodine to napokon nie je nič nové. Ja sám som musel byť bohato ovenčený. Lebo z môjho vlastného lona by sa určite takí krepáni nenarodili.

Balbulus ešte dlhú chvíľu kašľal, chrčal a dusil sa. Ale Ofka neprekladala, nebola to teda reč, ale bežný kašeľ. Napokon starec zaerdžal, nadýchol sa, vykrivil sa ako démon, udrel palicou o podlahu a potom divo zagagotal. Ofka počúvala s koncom vrkoča vloženým do úst.

– Ale Niklas, – preložila, – bol nádejou tohto rodu. Moja skutočná krv, sterczovská krv, a nie nejaké splašky po čertvieakých bastardích páreniach. A tak nie je možné, aby za jeho preliatu krv vrah nezaplatil. A to aj s úrokmi.

Tammo opäť tresol palicou o podlahu. Palica mu vypadla z trasúcej sa ruky. Pán Sterzendorfu zakašľal a kýchol, pričom sa celý oplul a oprskal. Vedľa stojaca Hrozvita von Baruth, Balbulova dcéra, Ofkina matka, mu poutierala bradu, zdvihla palicu a vtisla mu ju do ruky.

– Hgrrrrhhh! Grhhh...Bbb...bhrr...bhrrrrlllg...

– Reinmar Bielau mi za Niklasa zaplatí, – prekladala znudene Ofka. – Zaplatí, Boh mi je svedkom, Boh a všetci svätí. Do pivnice ho zatvorím, do klietky, do skrine, do takej, do akej Glogovčania zatvorili Henryka Bruchatého, s jednou dierou na jedlo a druhou na presný opak, tak bude sedieť, aby sa nemohol ani poškrabať. A takto ho podržím aspoň pol roka. A až potom sa mu začnem venovať. A po kata pošlem až do Magdeburgu, tam majú vynikajúcich katov, nie takých ako tu, v Sliezsku, veď tu delikvent zomiera už na druhý deň mučenia. Ó, nie, ja sem dám priviesť majstra, majstra, ktorý sa bude venovať Niklasovmu vrahovi aspoň týždeň. Alebo dva.

Apeczko Stercza prehltol slinu.

– Ale ak to má urobiť, tak treba najprv kohútika chytiť. A na to treba používať hlavu. Rozum. Lebo ten frajerkár nie je hlúpy. Keby bol hlúpy, tak by sa nestal v Prahe bakalárom, nevotrel by sa do milosti olešnických mníchov. A nevedel by sa tak elegantne dostať pod sukne Gelfradovej Francúzke. Za takým figliarom sa nestačí hnať ako sprostý po vrocavskej ceste – to je iba na smiech. A ak sa vec rozkrírne, poslúži to frajerkárovi, nie nám.

Apeczko prikývol. Ofka sa naňho pozrela a pokračovala so zdvihnutým nosíkom.

– Ten frajerkár, – tlmočila ďalej, – má brata, ktorý sedí na pridelenom majetku niekde pri Henrykove. Je celkom pravdepodobné, že tam bude hľadať úkryt. Možno ho tam už aj hľadal. A ďalší Biellau bol, pokiaľ žil, kostolníkom pri vrocavskom kolegiáte, nie je vylúčené, že ničomník sa bude chcieť skryť u ničomníka. Chcel som povedať, u jeho velebnosti biskupa Konrada. Starého ožrana a zlodeja!

Hrozvita von Baruth znovu utrela starcovi bradu, oprskanú v príleve hnevu.

– Frajerkár má veľa známych u dušpastierov v Brzegu. V hospici. Práve tam sa mohol náš figliar vybrať, aby pomýlil a oklamal Wolfhera. Čo koniec koncov nie je ťažká úloha. A napokon najdôležitejšie, natrč uši, Apecz. Isté je, že náš frajerkár bude hrať truvéra, predstierať, že je nejaký poondia-ty Lohengrin alebo iný Lancelot... Bude sa chcieť priblížiť k Francúzke. A tam, v Ligote, ho určite dostaneme, ako psa pri hárajúcej sa suke.

– Ako to, v Ligote? – odvážil sa Apeczko. – Ved' ona...

– Ušla, viem. Ale on to nevie.

Starý poprdaj, pomyslel si Apeczko, dušu má ešte vykrivenejšiu ako telo. Ale prefíkaný je ako líška. A treba uznať, vie toho veľa. Vie všetko.

– Ale na to, čo som pred chvíľou povedal, – prekladala do ľudskej reči Ofka, – sa vy darmo chaptíte, vy, moji synovia a synovci, krv z krvi, dúfajme, a kosť z kosti mojej. Preto sa, čo ti dych stačí, vyberieš najprv do Niemodlina a potom do Ziębic. Tam... Dobré počúvaj, Apecz. Nájdeš Kunza Aulocka, zvaného Kyrielejson. A ďalších: Waltera de Barby, Sybka z Ko-

bylej Hlavy, Storka z Gorgowic. Tým povieš, že Tammo Stercza platí tisíc rýnskych zlatých za živého Reinmara von Bielau. Tisíc, zapamätaj si.

Apeczko prehltoľ slinu pri každom mene. Lebo to boli mená najhorších lotrov a vrahov takmer v celom Sliezsku, ničomníkov bez cti a viery. Takíto boli ochotní zavraždiť vlastnú starú mať za tri dvojgroše, a čo už potom takáto rozprávková suma – tisíc zlatých. Mojich zlatých, pomyslel si nasrdene Apeczko. Veď to by malo byť moje dedičstvo, keď tento prekliaty chrchlavec otrčí kopytá.

– Pochopil si, Apecz?

– Áno, otče.

– Tak sa pakuj, preč odtiaľto. Cválaj, cválaj, vykonaj, čo som prikázal.

Najprv, pomyslel si Apeczko, zájdem do kuchyne, kde si niečo zajem a vypijem za dvoch. Ty starý skupáň. A potom sa uvidí.

– Apecz!

Apeczko Stercza sa otočil. A uvidel. Ale nie vykrivenú a krvou podbehnutú Balbulovu tvár, ktorá sa mu nie po prvý raz zdala tu, v Sterzendorfe, niečím neprirodzeným, nepotrebným, niečím, čo sem nepatrí. Apeczko uvidel veľké orechové oči malej Ofki. A Hrozwitú, stojacu za kreslom.

– Áno, otče?

– Nesklam nás.

A možno toto, blyslo mu myslou, vôbec nie je on! Možno tu už vôbec nie je, možno v tomto kresle sedí mŕtve telo, mŕtvola, ktorej paralýza úplne vyžrala mozog? Možno práve... tieto? Možno akurát baby – mladučké, mladé, stredné aj staré – vládnu v Sterzendorfe?

Rýchlo zahnal túto nezmyselnú myšlienku.

– Nesklamem, otec.

Apeczko Stercza vôbec nemal v pláne náhliť sa s vykonaním príkazov. Namosúrene šomrajúc vykročil rezko do zámockej kuchyne, kde prikázal, aby mu predložili všetko, čím kuchyňa disponuje. Skladba potravín obsahovala zvyšky jelenieho stehna, masťné bravčové rebierka, veľký ve-

niec krvavničiek, kus sušenej pražskej šunky a zopár v rôsole uvarených holubov. K tomu celý chlieb, veľký ako saracénsky štít. A, pochopiteľne, víno, to najlepšie uhorské a moldavské, ktoré držal Balbulus iba pre vlastný gágor. Lenže paralytik mohol byť pánom hore vo svojej komnate, mimo komnaty patrila výkonná moc niekomu inému. Mimo komnaty bol pánom Apeczko Stercza.

Apeczko sa cítil pánom, hneď ako vošiel do kuchyne – a ukázal, že ním aj je. Pes dostal kopanec a so skučaním odbehol. Ušiel aj kocúr, vznešene odcupkal z pomyslenej dráhy varechy, ktorú po ňom šmaril Apeczko. Služky si takmer čupli, keď o kamennú dlážku s neopísateľným hrmotom tresol liatinový kotlík. Najpomalšia služka dostala po zátylku a dozvedela sa, že je skurvená lajdáčka. Kadejaké iné veci sa dozvedeli o sebe a svojich rodičkách aj paholci, ba zopár z nich sa zoznámilo s panskou päťou, tvrdou a ťažkou ako liatina. Ten, ktorému bolo treba zopakovať rozkaz priniesť víno z pánovej pivnice, si vyslúžil taký kopanec, že sa na cestu tam vybral štvornožky.

Onedlho potom Apeczko, rozvalený pri stole – pán Apeczko – dychtivo hltal veľké kusy a striedavo chlípал moldavské a uhorské víno, po panský odhadzoval na zem kosti, plŕul, grgal a poškuľoval po tučnej hofmajstrovej a iba čakal, kedy mu dotýčná poskytne zámienku.

Starý poprdaj, tchor, paralytik, aby som ho ešte aj otec volal, a pritom mi je iba strýko, otcov brat. Ale musím to vydržať. Lebo keď konečne otrčí kopytá, ja, najstarší Stercza, sa konečne stanem hlavou rodiny. Dedičstvo, pravda, bude treba rozdeliť, ale hlavou rodiny budem ja. Všetci to vedia. Nič mi nezabráni, nič mi v tom nemôže...

Zabrániť, zašomral polohlasom Apeczko, môže mi byť ukradnutý Reynevan aj Gelfradova žena. Na prekážku mi môže byť iba rodová pomsta – tá znamená iba porušenie obecného mieru. Na prekážku môže byť najímanie lotrov a vrahov. Prihlučné prenasledovanie, hnieť v pivnici, mučenie a trýznenie chlapca, navyše príbuzného Nostitzovcov a človeka z piastovského rodu. A vazala Jana Ziębického. A vrocavský biskup Konrad, ktorý má Balbula tak rád ako Balbulus jeho, len čaká na príležitosť, ako zahryznúť Sterczovcom do zadku.

Zle, zle, nedobre.

A za to všetko, skonštatoval zrazu Apeczko, špárajúc si v zuboch, za to všetko môže Reynevan, Reinmar z Bielawy. A za to zaplatí. Ale nie tak, aby to rozbúrilo celé Sliezske. Zaplatí tak, ako je to zvykom – potichu, potme, nožom medzi rebrá. Vtedy, keď sa – ako to presne uhádol Balbulus – zjaví potajomky v Ligote, v kláštore cisterciánok, pri okienku svojej frajerky, Gelfradovej Adely. Jedno bodnutie nožom a čľup do cisterciánskeho rybníka s kaprami. A ticho. Ako krmivo pre kapry.

Na druhej strane, Balbulove nariadenia nemožno celkom zľahčovať. Už len preto, lebo hundravec si zvykne skontrolovať plnenie svojich príkazov. Môže poveriť ich vykonaním nie jednu, ale viacero osôb.

Čo, dočerta, teda robiť?

Apeczko hlučne zabodol nôž do stola a na jeden dúšok vypil celý pohár. Zdvihol hlavu, zrakom narazil na oči tučnej hofmajstrovej.

– Čo tu čučíš? – zavrčal.

– Starý pán, – prehovorila pokojne hofmajstrová, – dal prednedávnom doviest' aj výborné talianske. Mám prikázať natočiť, vaša jasnosť?

– Pravdaže, – Apeczko sa mimovoľne usmial, cítil, ako pokoj tejto ženy zaplavuje aj jeho. – Pravdaže, prikážte, prosím, čo-to stočiť, okoštujem, čo dozrelo u Talianov. Pošlite, prosím vás, aj paholka do strážnice, nech sa sem zaraz dostaví taký, čo na koni dobre skáče, ale čo má aj hlavu na krku. Nieкто schopný doručiť posolstvo.

– Ako prikážete, vaša jasnosť.

Podkovy zaduneli na moste, posol, čo opúšťal Sterzendorf, sa obzrel, zamával svojej neveste, ktorá sa s ním lúčila mávajúc z hradieb bielučkou šatkou. A zrazu posol zachytil pohyb na mesiacom osvetlenom múre strážnice, nejasný, posúvajúci sa tieň. Ký čert, pomyslel si, čo to tam vlastne lezie? Výr? Sova? Netopier? A možno...

Posol zašomral kliatbu pred urieknutím, odplul si do priekopy a popchol koňa ostrohou. Posolstvo, ktoré niesol, bolo súrne. A pán, čo ho poslal, bol prísny.

Nemohol teda vidieť, ako veľký murárík skalný rozprestrel krídla a bez šelestu ako duch, ako nočný upír letel ponad lesy na západ, k doline Widadwy.

Hrad Sensenberg, ako všetci vedeli, postavili templári, a toto miesto si nevybrali len tak bez príčiny. Vrchol hory, týčiaci sa nad rozšklábenými skalnými útesmi, bol za pradávnych čias kultovým miestom pohanských bohov, stálo tu zákutie, v ktorom, ako tvrdili legendy, pradávni obyvatelia týchto končín, Trzebovania a Bobrzania, prinášali svojim bôžikom ľudské obete. V časoch, keď po onom mieste zostali len kruhy oblých, machom porastených kameňov skrytých medzi kriačím, sa pohanský kult udržiaval ďalej, na vrchole hory vždy horeli svätajánske ohne. Ešte roku 1189 hrozil vrocavský biskup Žyrosław prísnyimi trestami každému, kto by sa odvážil oslavovať na Sensenbergu *festum dyabolicum et maledictum*. Ešte aj takmer o sto rokov neskôr biskup Wawrzyniec zatváral do väzníc, tých čo svätili tento sviatok.

Ako sme už povedali, medzitým sem prišli templári. Vybudovali svoje sliezske zámočky, hrozivé a zubaté miniatúry sýrskych hradov, stavané pod dozorom ľudí s hlavami ovinutými handrami a s tvármi sčernetými ako vypracovaná býčia koža. Iste nie náhodou sa na výstavbu vartoviek vždy vyberali sväté miesta pradávnych, v nepamäti sa strácajúcich kultov – ako Malá Oleśnica, Otmęt, Rogów, Habendorf, Fischbach, Peterwitz, Owiesno, Lipa, Braciszowa Hora, Strieborná Hora, Kaltenstein. A, samozrejme, Sensenberg.

Potom prišla na templárov bieda. Či už spravodlivo, alebo nie, darmo sa teraz hádať, ale každý vie, ako to bolo s ich koncom. Ich hrady prevzali johaniti, rozobrali si ich rýchlo bohatnúce kláštory a narýchlo mocnejúci sliezski magnáti. Niektoré, napriek moci driemajúcej v ich základoch, sa neobyčajne rýchlo premenili na ruiny. Ruiny, ktorým sa všetci vyhýbali a obchádzali ich. Lebo sa ich báli.

Nie bezdôvodne.

Navzdory rýchlo pokračujúcej kolonizácii, napriek prichádzajúcim osadníkom z hladných končín saských, durínskych, porýnskych a fran-ských, horu a hrad Sensenberg ďalej obklopoval široký pás územia ni-koho, pustatiny, do ktorej zabľúdil iba ak pytliak alebo zbeh. A práve od nich, pytliakov a zbehov, sa prvý raz dostali medzi ľudí zvesti o strašných vtákoch, o strašidelných jazdcoch, o svetlách, mihotajúcich sa v oknách hradu, o divých a krutých škrekoch, ako aj o speve, o príšernej hudbe organu, zaznievajúcej akoby spod zeme.

Boli takí, čo neverili. Boli aj takí, ktorých lákal poklad templárov, po-distým ešte stále ležiaci niekde v podzemí Sensenbergu. Boli aj obyčajní zvedavci, boli aj nepokojní duchovia.

Tí sa nevracali.

Keby sa v onú noc ocitol v okolí Sensenbergu nejaký pytliak, zbeh alebo hľadač dobrodružstiev, hora aj hrad by mu poskytlí podnet na ďalšie le-gendy. Spoza obzoru sa blížila búrka, nebo podchvíľou vzbĺklo svetlom vzdialených bleskov – no boli tak ďaleko, že nebolo počuť ani ozvenu zahrmenia. A čierny masív zámku na pozadí blýskajúceho sa neba zrazu blčal žiarivými očami okien.

Vnútri zdanlivej ruiny bola totiž veľká, vysoko klenutá rytierska sieň. Sviece, čo ju osvetľovali, bronzové svietniky a v železných obručiach plápolajúce pochodne vyslobodzovali z tmy fresky na strohých múroch. Fresky zachytávali rytierske a náboženské výjavy. Na obrovský okrúhly stôl stojaci uprostred siene sa teda pozeral Percival, kľachiaci pred grá-lom, aj Mojžiš, znášajúci kamenné tabule z hory Sinaj. Roland v bitke pri Albrakke i svätý Bonifác umierajúci mučeníckou smrťou pod frízskymi mečmi. Godfried de Bouillon, vstupujúci do dobytého Jeruzalema. A Kris-tus, znovu padajúci pod krížom. Títo všetci sa pozerali svojimi tak trochu byzantskými očami na stôl a na rytierov sediacich okolo v plnej zbroji a v plášťoch s kapučňami.

Cez otvorené okno na vlne vetra vletel veľký murárík skalný.

Vták zakrúžil dookola, vytvárajúc prízračný tieň na freskách, no vzápätí pristál s naježenými perím na operadle jednej zo stoličiek. Otvoril zobák a zaškriekal – a ešte skôr než ten škrekot doznel, nesedel na stoličke vták, ale rytier. V plášti a kapucni navlas podobný všetkým ostatným.

– *Adsumus*, – prehovoril hluchó Murárik. – Sme tu, Pane, zišli sme sa v Tvojom mene. Príď k nám a buď tu medzi nami.

– *Adsumus*, – zopakovali jednoglasne rytieri zhromaždení pri stole. – *Adsumus! Adsumus!*

Ozvena preletela zámkom ako dunenie hromu, ako echo vzdialenej bitky, ako buchot baranidla na hradnú bránu. A postupne tíchla v tmavých chodbách.

– Chvála Pánovi, – prehovoril Murárik, keď nastalo úplné ticho. – Blízky je deň, keď do prachu padnú všetci jeho nepriatelia. Beda im! Preto sme tu!

– *Adsumus!*

– Prozreteľnosť, – Murárik zdvihol hlavu a jeho oči sa zaleskli odrazným svetlom plameňa, – prozreteľnosť nám posiela, bratia moji, ďalšiu príležitosť opäť poraziť nepriateľov Pána a ešte raz zničiť nepravdníkov viery. Prišiel čas uštedriť ďalší úder! Zapamätajte si, ó, bratia, toto meno: Reinmar z Bielawy. Reinmar z Bielawy, zvaný Reynevan. Počúvajte...

Rytieri v kapucniach sklonili hlavy a počúvali. Kristus potkávajúci sa pod ťarchou kríža sa na nich pozeral z fresky a v jeho byzantských očiach sa zračilo nekonečno celkom ľudského utrpenia.

KAPITOLA TRETIA,

v ktorej je reč o veciach, čo majú – zdanlivo – tak málo spoločného ako poľovačka so sokolmi, piastovská dynastia, kapusta s hrachom a českí kacíri. Ale reč je aj o diskusii o tom, či, kto a kedy musí dodržiavať slovo.

Pri rieke Olešničke, kľukatiacej sa pomedzi čierne jelšové lesy, skupinky bielych briez a po zelených lúkach, na pahorku, z ktorého bolo vidieť strechy a dymiace komíny Borowa, spravil si kniežací sprievod dlhšiu zastávku. Ale nie preto, aby sa tu mohli kochať. Skôr naopak. Preto, aby sa unavili. To znamená, aby sa veľkopansky zabavili.

Keď zostupovali nižšie, z mokradí vylietali mračná vtáctva, kačiek, chrapiek, slúk, kalužiakov, ba dokonca aj volaviek.

Pri tomto pohľade knieža Konrad Kantner, pán na Oleśnici, Trzebnici, Milíči, Ścinawe, Wolowe a Smogorzewu, a spolu s bratom Konradom Bielym aj na Koźle, okamžite prikázal, aby oddiel zastal a aby mu priniesli obľúbené sokoly. Knieža priam maniakálne obľuboval poľovačky so sokolmi. Oleśnica a jej financie mohli počkať, vrocavský biskup mohol počkať, politika mohla počkať, celé Sliezsko a celý svet mohol počkať – len aby knieža mohol vidieť, ako jeho milovaný Raby trhá perie z krížených kačiek, a že Strieborný bude úspešný vo vzdušnej bitke s volavkou.

Knieža teda cválal cez puškvorce a bažinaté lúky ako pomätený a spolu s ním – rovnako dravo, aj keď trochu z prinútenia – jeho najstaršia dcéra Agnieszka, senešal Rudiger Haugwitz a zopár šplhúnskych pážat.

Zvyšok oddielu zostal čakať pri lese. Nezosadli z koní, lebo nikto nemohol vedieť, kedy toho bude mať knieža už dost'. Kniežací hosť z cudziny diskkrétne zíval. Kaplán si čosi hundral, podistým modlitbu, komorník rátal – podistým peniaze, minnesänger skladal – podistým rýmy, komorné kniežacej dcéry Agnieszky ohovárali – podistým iné komorné, a mladí rytieri zabíjali nudu – obchádzali a prehľadávali húštiny.

– Býčik!

Henryk Krompusz popchol koňa a obrátil ho; bol evidentne zaskočený a načúval, lebo chcel zistiť, ktorý z kríkov ho takto potichu oslovil jeho familiárnou prezývkou.

– Býčik!

– Kto je to tu? Ukáž sa!

Kríky zašelestili.

– Svätá Hedviga! – Krompusz od prekvapenia otvoril ústa. – Reynevan? Si to ty?

– Nie, svätá Hedviga, – odpovedal Reynevan hlasom kyslým ako egreš v máji. – Býčik, počúvaj, potrebujem pomoc... Koho je toto sprievod? Kantnerov?

Ku Krompuszovi sa, skôr než mu konečne začalo svať, pripojili ďalší dvaja olešnickí rytieri.

– Reynevan! – vykrikol Jaksza z Višne. – Kristepane, ako to vyzeráš!

Som zvedavý, pomyslel si Reynevan, ako by si vyzeral ty, keby ti kôň padol hneď za Bystrým. Keby si musel celú noc blúdiť po močariskách a krkahájoch pri Świerznej a nadránom vymeniť mokré a zablatené handry za gate šlohnuté z dedinského plotu. Som zvedavý, ako by si vyzeral ty po tomto všetkom, pánča jedno rozmazané.

Benno Ebersbach, tretí olešnický rytier, ktorý ich zamračeným zrakom pozoroval zobďaleč, si podistým myslel čosi podobné.

– Prestaňte sa už čudovať, – povedal sucho, – a dajte mu niečo na obliečenie. Daj dole tie handry, Bielau. Nuž, páni, povyberajte z batohov, čo tam kto má.

– Reynevan, – Krompusz akoby stále ešte celkom nechápal. – Si to naozaj ty?

Reynevan neodpovedal. Rýchlo si natiahol košeľu a kabát, ktoré mu hodili rytieri. Bol taký nasrdený, že mu bolo až do plaču.

– Potrebujem pomoc... – zopakoval. – Viac než veľmi.

– Vidíme a vieme, – potvrdil prikývnutím hlavy Ebersbach. – A tiež si myslíme, že ju potrebuješ. Viac než veľmi. Pod'. Musíme ťa ukázať Haugwitzovi. A kniežatu.

– On vie?

– Všetci vedia. Všade sa o tom hovorí.

Ak Konrad Kantner so svojou podlhovastou tvárou, čelom zvýšeným o plešinu, čiernou bradou a prenikavými očami mnícha nevelmi pripomínal typického predstaviteľa dynastie, v prípade jeho dcéry nemohol mať nikto absolútne žiadne pochybnosti – toto jabĺčko nepadlo ďaleko od sliezsko–mazovskej jablone. Kniežacia dcérka mala plavé vlasy, modré oči a malý, mierne zdvihnutý, veselý nosík Piastov, zvečnený už na slávnej soche v naumburskej katedrále. Kantnerova Agnieszka, ako si rýchlo vyrátal Reynevan, mala asi tak pätnásť rokov, musela teda byť už niekomu zaslúbená. Reynevan si v tejto zapeklitej situácii nespomínal na nijaké klebety o nej.

– Vstaň.

Vstal.

– Mal by si vedieť, – povedal knieža, keď ho prevrátil ohnivým pohľadom, – že veru neschvaľujem tvoj skutok. Pokladám ho za nepoctivý, ničomný a trestuhodný. A úprimne ti radím olúťovať hriech a kajať sa, Reinmar Bielau. Môj kaplán ma ubezpečil, že v pekle je špeciálne oddelenie pre cudzoložníkov. Čerti tam mučia hriešnikov na mučidlách hriechu. Nebudem zachádzať do detailov, sú tu dievčatá.

Senešal Rudiger Haugwitz nahnevane vyprskol. Reynevan mlčal.

– Aké zadostučinenie poskytnes Gelfradovi von Stercza, – pokračoval Kantner, – to už je tvoja a jeho vec. Nemôžem sa do toho miešať, najmä preto, že nie ste mojimi vazalmi, ani ty, ani on, ale patríte pod knieža Jana

zo Ziębic. A v podstate by som ťa teda mal odovzdať do Ziębic. Takto by som si umyl ruky od tvojej špiny.

Reynevan naprázdno preglgol.

– Lenže, – pokračoval knieža po chvíli dramatického mlčania, – ja nie som Pilát, to po prvé. Po druhé, vzhľadom na pamiatku tvojho otca, ktorý pri Tannenbergu položil život po boku môjho brata, nedopustím, aby ťa zavraždili v rámci nejakej hlúpej rodovej pomsty. A po tretie – je už najvyšší čas skončiť s rodovými pomstami a žiť tak, ako sa patrí na Európanov. To je všetko. Dovoľujem ti pripojiť sa k môjmu sprievodu a ísť s nami hoci až do Vroclavu. Ale pred oči sa mi nepchaj, lebo pohľad na teba pre ne nie je potešením.

– Vaša kniežacia...

– Strať sa, dohovoral som.

Poľovačka sa definitívne skončila. Sokoly dostali čiapočky na hlavy, ulovené kačky a volavky ovisali prevesené cez latky rebriniaka, knieža bol spokojný, jeho sprievod tiež, lebo hon netrval až tak dlho, ako sa nazdávali. Reynevan zachytil zopár výrazne vďačných pohľadov – po sprievode sa roznieslo, že práve vďaka nemu knieža skrátil poľovačku a rozhodol sa pokračovať v ceste. Reynevan mal oprávnené obavy, že sa popritom roznieslo aj všeličo iné. Uši mu blčali, akoby bol poznačený biľagom.

– Zdá sa, že všetci, – zašomral Bennovi Eberbachovi, ktorého kôň klusal vedľa neho, – všetci o všetkom vedia...

– Všetci, – potvrdil vôbec nie veselo olešnický rytier. – Ale na tvoje šťastie nevedia všetko.

– Hm?

– Nerob zo seba hlupáka, Bielau, – povedal Eberbach, ale vôbec nezvýšil hlas. – Kantner by ťa celkom iste odohnal, a možno by ťa aj poslal v putách kastelánovi, keby vedel, že v Olešnici niekto zomrel. Tak veru, nevyvaluj na mňa oči. Mladý Niklas von Stercza nežije. Gelfradove parohy sú jedna vec, ale zabitého brata ti Sterczovci do smrti neodpustia.

– Prstom... – povedal po sérii hlbokých nádychov Reynevan. – Prstom som sa Niklasa nedotkol. Prisahám.

– A navyše, – Ebersbach evidentne nebral vážne Reynevanovu prísahu, – krásna Adela ťa obvinila z bosoráctva. Z toho, že si ju začaroval, a keď bola bezmocná, tak si ju zneužil.

– Ak to je pravda, – odpovedal po krátkom zaváhaní Reynevan, – určite ju k tomu prinútili. Pohrozili jej smrťou. Veď ju majú v rukách...

– Nemajú, – protirečil Ebersbach. – Od augustiánov, kde ťa verejne obvinila, utiekla krásna Adela do Ligoty. Za vráta kláštora cisterciánok.

Reynevan si s úľavou vydýchol.

– Neverím, – zopakoval, – že by ma obvinila. Ona ma ľúbi. A ja ľúbim ju.

– No krásne.

– A aby si vedel, je to naozaj krásne.

– Naozaj krásne, – pozrel mu do očí Ebersbach, – to bolo až vtedy, keď zrevidovali tvoju pracovňu.

– Ach! Toho som sa bál.

– A celkom oprávnené. Podľa môjho skromného názoru nemáš na krku inkvizíciu len preto, že ešte neskončili s inventarizáciou všetkých čertovských záležitostí, ktoré u teba našli. Pred Sterczovcami ťa Kantner možno ubráni, ale pred inkvizíciou zaručene nie. Keď sa roznesie chýr o tvojom bosoráctve, sám ťa inkvizíciou vydá. Nechod' s nami do Vroclavu, Reynevan. Odpoj sa skôr a utekaj, niekde sa schovaj. Dobré ti radím.

Reynevan neodpovedal.

– A len tak medzi nami, – poznamenal akoby nechtiac Ebersbach, – vyznáš sa naozaj v mágii? Lebo aby si vedel, zoznámil som sa prednedávnom s jednou pannou... No... Ako ti to povedať... Zišiel by sa nejaký elixír...

Reynevan neodpovedal. Z čela sprievodu k nim doľahol krik.

– Čo je?

– Byków, – hádal presvedčivo Býčík Krompusz a vzápätí popchol koňa.
– Krčma U krčahu.

– Vďaka Bohu, – dodal polohlasom Jaksza z Višne, – za celú túto zasratú poľovačku som už ukutne vyhladol.

Krčma U krčahu bola veľká a určite vychýrená, lebo tu bolo veľa hostí, rovnako miestnych, ako aj tých, čo prišli zďaleka, čo sa dalo poznať podľa koní, vozov, paholkov a zbrojnošov motajúcich sa okolo. Keď sprievod

kniežata Kantnera s veľkou pompou a hlukom vcváľal na dvor, krčmár bol už informovaný. Vyletel pred bránu ako guľa z dela, rozháňajúc hydinu a rozstrekuje hnoj. Prestupoval z nohy na nohu a prehýbal sa v úkľonách.

– Vitajte, vitajte, hosť do domu, Boh do domu, – dychčal. – Aká to česť, aká pocta, že vaša osvietená milosť...

– Či je tu dneska ľudí, – Kantner zosadol z hneďaka, len čo mu ho paholci pridržali. – Kohože to hostíš? Kto to tu poháre prevracia? Bude dosť aj pre nás?

– Pravdaže bude dosť, pravdaže, – ubezpečoval krčmár, s námahou lapajúc dych. – A už tam nie je až tak plno. Paliarov, vagantov a sedliakov som už vyhnal von... len čo som zbadal vaše milosti na dvor prichádzať. Veľká izba je skoro celkom voľná, alkovňa takisto, iba...

– Iba čo? – zvrátil obočie Rudiger Haugwitz.

– Sú tam nejakí hostia. Dôležité osoby, duchovné... Preláti. Nemohol som...

– To je dobre, – prerušil ho Kantner, – že si nemohol. Mne by si spôsobil nepríjemnosti a celej Olešnici hanbu, keby si mohol. Hostia sú hostia! A ja som Piast, nie saracénsky sultán, nestane sa mi nijaká ujma, keď sa najem spolu s hosťami. Podťe, páni!

V trocha začmudenej miestnosti, naplnenej pachom kapusty, naozaj nebolo až tak veľa ľudí. Pravdupovediac, obsadený bol len jeden stôl, pri ktorom sedeli traja muži. Všetci s tonzúrami. Dvaja mali odev typický pre duchovných na ceste, ale taký bohatý, že to nemohli byť obyčajní farári. Tretí mal na sebe habit dominikána.

Keď duchovní zbadali prichádzajúceho Kantnera, vstali z lavice. Ten, ktorého odev bol najbohatší, sa uklonil, ale bez prehnanej poníženia.

– Vaša milosť, knieža Konrad, – prehovoril, dávajúc najavo, že je dobre informovaný, – je to pre nás naozaj veľká česť. Ja som, s vašim dovolením, Maciej Korzbok, oficiál poznanskej diecézy, na misii do Vroclavu, k bratovi vašej kniežacej milosti, biskupovi Konradovi, s posolstvom jeho prevelebnosti biskupa Andrzeja Laskarza. Toto sú moji spolucestujúci, ako aj ja z Hniezdna do Vroclavu smerujúci: pán Melchior Barfuss, vikár jeho

velebnosti Krzysztofa Rotenhahna, biskupa lubuského, a toto je velebný Jan Nejedlý z Vysokej, *prior ordo Praedicatorum*, putujúci s posolstvom od krakovského rehoľného provinciála.

Brandenburčan a dominikán sklonili tonzúry, Konrad Kantner odpovedal miernym sklonením hlavy.

– Vaša dôstojnosť, vaše velebnosti, – ozval sa nosovým hlasom. – Bude mi potešením posilniť sa v takejto ctihodnej spoločnosti. Rád sa aj porozprávam. Pravdaže, klebiet si môžeme dosť porozprávať aj cestou, radi sa o ne podelíme, ak, pravdaže, bude taká vaša vôľa – ja totiž tiež idem do Vroclavu, s dcérou... Pod' sem, prosím ťa, Anežka. Pozdrav sa služobníkom Kristovým.

Kniežacia dcéra sa uklonila, sklonila hlavu a chcela im pobožkať ruky, ale Maciej Korzbok ju zadržal, prežehnal ju narýchlo znamením kríža nad plavými vlasmi. Český dominikán zopol ruky, sklonil hlavu a zamrmľal krátku modlitbu, pripájajúc čosi o *clarissima puella*.

– Nuž a toto, – pokračoval v predstavovaní Kantner, – je senešal Rüdiger Haugwitz. A vzadu sú moji rytieri a môj hosť...

Reynevan pocítil, ako ho ktosi mykol za rukáv. Poslúchol Krompuszove gestá a jeho zasipenie a vyšiel s ním na dvor, kde ešte trval rozruch spôsobený príchodom kniežaťa. Na dvore čakal Ebersbach.

– Niečo som sa povyzvedal, – povedal. – Boli tu včera. Wolfher Stercza a ďalší šiesti. Povypytoval som sa aj tých z Wielkopola. Sterczovci ich zastavili, ale nemohli si nič dovoliť proti duchovným osobám. Je však jasné, že ťa hľadajú všade okolo vroclavskej cesty. Na tvojom mieste by som hneď ušiel.

– Kantner, – zahundral Reynevan, – ma ochráni...

Eberbach pokrčil plecami.

– Ako chceš. Ide o tvoju kožu. Wolfher sa poriadne rozkrikuje a rozpráva aj s podrobnosťami, čo s tebou urobí, keď ťa chyť. Keby som ja bol tebou...

– Lúbim Adelu a nikdy ju neopustím! – vybuchol Reynevan. – To po prvé! A po druhé... Kam by som vlastne mal utekať? Do Poľska? Alebo žeby na Žmudz?

– Celkom dobrý nápad. Myslím ten Žmudž, pravdaže.

– Morové rany! – Reynevan kopol do sliepky, čo sa mu motala pri nohách. – No dobre. Premyslím si to. Niečo vymyslím. Ale najprv musím niečo zjesť. Zdochýnam od hladu a pach tej kapusty ma celkom zničí.

Bol najvyšší čas, ešte chvíľka, a mládenci by si museli nechať zájsť chuť. Hrnce s kašou, kapustou a hrachom spolu s misami plnými pečenej bravčoviny postavili na hlavný stôl pred knieža a jeho dcéru. Na okraje stola sa jedlo dostalo, až keď sa nasýtili tí, čo sedeli najbližšie okolo Kantnera a traja duchovní – a tí, ako sa ukázalo, boli dobrí jedáci. Na dôvažok sa jedlo cestou pristavilo pri Rudigerovi Haugwitzovi, ktorý za nimi vôbec nezaostával, a pri kniežacom zahraničnom hostovi, v páse ešte širšom než Haugwitz; tento čiernovlasý rytier mal tvár takú tmavú, akoby sa akurát vrátil zo Svätej zeme. V misách, čo sa dostávali k nižším hodnostiam a k mladším, takto nezostalo skoro nič. Našťastie, o chvíľku predložili pred knieža veľký podnos s kapúnmi a tie vyzerali a rozvonievali tak vábivo, že kapusta a masťná bravčovina stratili na príťažlivosti a prerazili na konce stolov v takmer neporušenom stave.

Agnieszka Kantnerová trhala zúbkami kapúnie stehno, usilujúc sa módne rozstrihnuté rukávy šiat ochrániť pred kvapkajúcou masťou. Muži sa rozprávali o všetkom možnom. Teraz sa dostal k slovu jeden z duchovných, ten dominikán, Jan Nejedlý z Vysokej.

– Som, – hovoril dotyčný, – či skôr bol som predstavený Kláštora svätého Klemensa na Starom Meste Pražskom. *Item*, majster Karlovej univerzity. Teraz som však, ako vidíte, vyhnancom, čo sa musí spoliehať na cudziu milosť, cudzí chlieb. Môj kláštor vyrabovali a v akadémii, ako isto ľahko uhádnate, som veru zostať nemohol, keď sú tam takí lotri ako Jan Příbram, Kristián z Prachatíc a Jakoubek zo Stříbra, bodaj ich Pán Boh skáral...

– Máme tu, – vpadol mu do reči Kantner a lovil zrakom Reynevana, – jedného študenta z Prahy. *Scholarus academiae pragensis, artium baccalaureus*.

– V takom prípade by som radil, – dominikánove oči sa zablysli nad plnou lyžicou, – mať sa pred ním na pozore. Nechcem síce nikoho obvi-

ňovať, to mi je naozaj vzdialené, ale kacírstvo je ako smola. Ako lajno! Kto sa blízko neho moce, ten sa musí zašpiniť.

Reynevan rýchlo sklopil hlavu; cítil, ako mu znovu červenejú uši a krv mu búši do slúch.

– Ale kdeže, – zasmial sa knieža, – náš scholastik a kacírstvo? Ten je zo slušnej rodiny, v pražskej univerzite sa učí za kňaza a medikusa. Je to tak, Reinmar?

– S vašim milostivým dovolením, – Reynevan naprázdno prehltol, – ja sa už v Prahe neškolím. Na bratovu radu som opustil Karolinum v devätnástom roku, onedlho po svätom Abdonovi a Sene... To znamená hneď po defenes... No, veď viete kedy. Teraz sa hádam pokúsím doštudovať v Krakove. Alebo pôjdem do Lipska, tam odišla väčšina pražských majstrov... Do Čiech sa nevrátim. Pokiaľ tam trvajú nepokoje.

– Nepokoje! – z úst rozrušeného Čecha vyletelo zopár pásikov kapusty rovno na škapuliar. – Pekné slovíčko, naozaj! Vy si tu, v pokojnej krajine, ani predstaviť neviete, čo v Čechách kacíri stvárajú, akých obludností musí byť svedkom tamojší ľud. Kacírmí, viklefistami, valdéncami a inými prisluhovačmi satana podnecovaná zberba obrátila svoju nezmyselnú zlosť proti viere a cirkvi. V Čechách likvidujú Boha a vypaľujú jeho svätynie. Vraždia sluhov božích!

– Chýry chodia, – potvrdil Melchior Barfuss, vikár lubuského biskupa, obľúzujúc si prsty, – naozaj strašné. Až sa človeku veriť nechce...

– Ale veriť musíte! – skríkol ešte hlasnejšie Jan Nejedlý. – Nijaký z tých chýrov nie je zveličený!

Pivo z jeho pohára vystreklo, Kantnerova Agnieszka inštinktívne cúvla, chrániac si tvár kapúním stehnom ako štítom.

– Chcete príklady? Nech sa páči! Masakry rehoľníkov v Českom Brode a Pomuku, povraždení cisterciáni v Zbraslavi, Velehrade a Mnichovom Hradišti, pobití dominikáni v Písku, benediktíni v Kladruboch a Postoloprtoch, povraždené nevinné premonštrátky v Chotěšove, pozabíjaní kňazi v Českom Brode a Jaroměři, vyrabované a vypálené kláštory v Kolíne, Milevsku a v Zlatej Korune, zneuctené oltáre a obrazy svätých v Břevnově a Vodňanoch... A čo vyvádzal Žižka, ten besný pes, ten antikrist, ten čer-

tov výkal? Krvavé jatky v Chomutove a Prachaticiach, štyridsať kňazov zaživa upálených v Beroune, spálené kláštory na Sázave a vo Vilémove, svätokrádeže, akých by sa nedopustil ani Turek, ohavné zločiny a ukrutnosti, beštiálne skutky, pri akých by sa triasol aj Saracén! Ach, Bože, kedy už dosúdiš a vymeriaš trest za našu krv?

Ticho, do ktorého šelestila modlitba olešnického kaplána, prerušil hlboký a zvučný hlas urasteného tmavého rytiera, hostá kniežata Konrada Kantnera.

– Nemuselo k tomu dôjsť.

– Prosím? – zdvihol hlavu dominikán. – Čo tým chcete povedať?

– Tomu všetkému sa dalo celkom jednoducho vyhnúť. Stačilo neupáliť Jana Husa v Kostnici.

– Vy ste už tam, – prižmúril oči Čech, – už vtedy bránili kacíra, vykrikovali, protestovali, petície posielali. A tak ako ste vtedy neboli v práve, ani teraz nie ste. Kacírstvo sa rozširuje ako burina a Písmo sväté prikazuje ničiť burinu ohňom. Prikazujú to pápežské buly...

– Nechajte si buly, – prerušil ho tmavolíc, – na koncilové dišputy, v krčme vyznejú smiešne. A v Kostnici som mal pravdu ja, tárajte si, čo chcete. Luxemburčan kráľovským slovom a železným listom zaručil Husovi bezpečnosť. Slovo aj prísahu porušil, poškvŕnil tým česť monarchu a rytiera. Niečomu takému som sa nemohol nečinne prizerať. A ani som nechcel.

– Rytierska prísaha, – zavrčal Jan Nejedlý, – sa má skladať Bohu, a je jedno, kto prisahá, zbrojnoš či kráľ. Vy nazývate Božou službou dodržanie slova a prísahy kacírovi? Toto je podľa vás česť? Podľa mňa je to hriech.

– Ak dávam ja rytierske slovo, dávam ho pred tvárou Božou. Preto ho dodržiám, aj keby išlo o Turkov.

– Turkom ho možno dodržať, heretikom však neslobodno.

– Tak je, – povedal veľmi vážne Maciej Korzbok, poznanský oficiál. – Maur alebo Turčín je uväznený vo svojom pohanstve kvôli temnote a nevedomosti. Môže byť medzi obrátenými. No odštiepenec a schizmatik sa od viery a cirkvi odvracia, vysmieva sa z nich, rúha sa. Preto je stokrát väčšmi Bohu odporný. A každý spôsob boja s kacírstvom je dobrý. Ved' predsa nikto, kto ide zabiť vlka alebo besného psa, sa nebude odvolá-

vať na rytierske slovo – ak má zdravý rozum! Proti heretikovi poslúži všetko.

– V Krakove, – Kantnerov hosť k nemu obrátil svoju opálenú tvár, – kanonik Jan Elgot, keď treba usvedčiť kacíra, nemá za nič spovedné tajomstvo. Biskup Andrzej Laskarz, ktorému slúžite, odporúča to isté farárom poznanskej diecézy. Všetko je vhodné. Vskutku.

– Neskrývate svoje sympatie, pane, ani zamak, – povedal namosúrene Jan Nejedlý z Vysokej. – Ani ja teda nebudem skrývať svoje. A opakujem: Hus bol kacír, a tak musel ísť na hranicu. Bez pardonu. Kráľ rímsky, uhorský a český postupoval správne, keď nedodržiaval slovo, ktoré dal českému heretikovi.

– A zato ho teraz, – odporoval tmavolíci, – Česi tak neskonale milujú. Pre túto príčinu utekal spod Vyšehradu s českou korunou pod pazuchou. Aj teraz kraluje Čechom, ale z Budína, lebo na Hradčany ho len tak rýchlo nepustia.

– Dovoľujete si vysmievať sa kráľovi Žigmundovi, – poznamenal Melchior Barfuss. – A pritom mu slúžite!

– Práve preto.

– A možno aj pre niečo iné? – zaškrípala jedovato zubami Čech. – Ved' vy ste sa, pán rytier, pri Tannenbergu bili proti špitálnikom Panny Márie na strane Poliakov. Na strane Jageľonského. Kráľa neofytu, ktorý je verejným prívržencom českých kacírov a jeho ochotné ucho počúva schizmatikov a viklefistov. Jageľov synovec, apostata Korybutowicz, je predsa vždy vítaný v Prahe, poľskí rytieri v Čechách vraždia katolíkov a rabujú kláštory. A aj keď sa Jageľo tvári, že sa to všetko deje bez jeho vôle a súhlasu, sám so svojím vojskom veru proti kacírom nezasahuje! A keby sa proti nim vydal, keby sa spojil s kráľom Žigmundom do krížovej výpravy, razom by bolo po husitoch! Prečo to teda Jagiello neurobí?

– No práve, – tmavolíci sa opäť usmial – a bol to úsmev viac než jednoznačný. – Prečo? Som zvedavý.

Konrad Kantner si hlasno odkašľal. Barfuss predstieral, že ho zaujíma výhradne kapusta s hrachom. Maciej Korzbok si zahryzol do pery a zachmúrene pokýval hlavou.

– Čo je pravda, – priznal, – to je pravda. Rímsky kráľ dal neraz najavo, že nie je priateľ poľskej Koruny. A pritom – do boja na obranu viery sa každý Veľkopolan rád postaví. Ale len vtedy, ak dá Luxemburčan záruku, že ak sa my vydáme na juh, tak ani križiaci, ani Brandenburčania neprepadnú našu krajinu. A ako má dať takúto záruku, ak spolu s ostatnými kuje dohodu o rozdelení Poľska? Nemám pravdu, knieža Konrad?

– Čo tu už našpekulujeme, – usmial sa výnimočne neúprimne Kantner. – Vidí sa mi, že tu zbytočne politikárčime. A politika sa k jedlu nehodí. Potom to jedlo, mimochodom, vychladne.

– A práveže o tom treba hovoriť, – zaproteštoval Jan Nejedlý, na radosť mladšieho rytierstva, ku ktorému sa dostali už dva celé hrnce takmer nedotknuté diskutujúcimi veľmožmi. Ukázalo sa, že radosť bola predčasná – veľmoži dali najavo, že vedia rozprávať aj ješ' zároveň.

– Lebo to si treba uvedomiť, páni veľkomožní, – pokračoval chlípajúc kapustu bývalý prior zo svätého Klemensa, – že to nie je iba česká vec, tento viklefovský mor. Česi, ako ich poznám, sú pripravení prísť čoskoro aj sem, tak ako išli na Moravu a do Rakúska. Môžu prísť aj k vám, páni. Ku všetkým, čo tu sedíte.

– Pchá, – vydul ústa Kantner, hľadajúc lyžicou v miske škvarky. – Tomu teda neuverím.

– A ja tobôž, – vyprskol pivnú penu Maciej Korzbok. – K nám, do Poznane, to majú byť kuďaleko.

– Do Lubusza a Fürstenwaldu, – povedal s plnými ústami Melchior Barfuss, – je to z Tábora tiež pekný kus cesty. Veru, niet sa čoho báť.

– Tým skôr, – dodal s krivým úsmevom knieža, – že najprv sa asi sami Česi hostí dočkajú, nieto aby k niekomu šli. Najmä teraz, keď už nemajú Žižku. Ja si aspoň myslím, že hostí môžu čakať každú chvíľu, každý deň ich veru Česi môžu vyzeráť.

– Krížová výprava? Viete niečo bližšie, vaša milosť?

– To teda nie, – odpovedal Kantner s výrazom, ktorý sugeroval pravý opak. – Ja len tak nahlas uvažujem. Krčmár! Pivo!

Reynevan sa potichu vytratil na dvor, z dvora za chliev a do kríkov za zeleninovými hriadkami. Keď si uľavil, ako sa patrí, vrátil sa. Ale už nie

do krčmy. Zostal pred vrátami a dlho sa pozeral na cestu strácajúcu sa v modravej hmle. Ale, na vlastné uspokojenie, neuvidel na nej cválajúcich bratov Sterczovcov.

Adela, prišlo mu zrazu na um, Adela nie je u ligockých cisterciánok vôbec v bezpečí. Mal by som...

Mal by som. Ale bojím sa. Toho, čo mi môžu urobiť Sterczovci. Toho, o čom tak detailne rozprávajú.

Vrátil sa na dvor. Prekvapilo ho, keď uvidel knieža Kantnera aj Haugwitzu rázne a ľahko vychádzať spoza chlievov. A vlastne, pomyslel si, čomu sa mám čudovať. Do kríkov za chlievmi chodievajú kniežatá aj senešali. A to pešo.

– Natrč uši, Biellau, – povedal prísne Kantner, keď si umýval ruky v kýbli, čo mu narýchlo podstrčila krčmárska slúžka. – A počúvaj, čo ti poviem. Nepôjdeš so mnou do Vroclavu.

– Vaša kniežacia...

– Zatvor papuľu a neotváraj ju, kým ti nerozkážem. Robím to pre tvoje dobro, ty sopliak. Som si viac než istý, že môj biskupský brat vo Vroclave by ťa posadil do veže skôr, než by si stačil povedať *benedictum nomen Iesu*. Biskup Konrad je strašne prísny na cudzoložníkov, určite, hehehe, neznáša konkurenciu, hehehe. Vezmeš si tu tohto koňa, požičiam ti ho, a pôjdeš do Malej Olešnice, do johanitskej komandérie. Povieš veliteľovi Ditmarovi de Alzey, že som ťa poslal na pokánie. Tam ticho vyčkáš, kým ťa nevyzvem. Jasné? Musí to byť jasné. A tu máš na cestu meštek. Viem, že je malý. Dal by som viac, ale komorník ma prehovoril. Táto krčma mi aj tak poriadne načrela do reprezentačného fondu.

– Ďakujem vám pekne, – zašomral Reynevan, aj keď váha mešca si možno ani nezaslúžila vďaku. – Ďakujem pekne vašej milosti. Už len toľko, že...

– Sterczovcov sa neboj, – prerušil ho knieža. – V johanitskom dome ťa nenájdu a cestou tam nebudeš sám. Tým smerom, na Moravu, ide náhodou aj môj host'. Určite si ho videl pri stole. Súhlasil s tým, aby si sa k nemu pridal. Úprimne povedané, nie hneď, ale presvedčil som ho. Chceš vedieť ako?

Reynevan kývol hlavou na znamenie, že chce.

– Povedal som mu, že tvoj otec zahynul pod zástavou môjho brata pri Tannenbergu. Aj on tam bojoval. Ibaže on hovoríeva: pri Grunwalde. Lebo on bol na opačnej strane. Nuž tak, veľa zdravia, chlapče. A nemrač sa, nemrač. Na moju milosť nadávať nemôžeš – koňa máš, meštek máš. Aj o bezpečnosť na ceste máš postarané.

– Ako postarané? – odvážil sa oponovať Reynevan. – Vaša kniežacia milosť... Wolfher Stercza chodíeva s celou družinou... A ja... S jedným rytierom? Nanajvýš ešte s jedným zbrojnošom... Vaša milosť... Ved' to je iba jeden rytier!

Rudiger Haugwitz zaprskal. Konrad Kantner protektorsky vydul pery.

– Ej, či si ale hlúpy, Bielau. Že vraj učený bakalár, a vychýreného človeka nespoznal. Pre toho rytiera, ty chudák, sú šiesti iba na smiech.

Keď videl, že Reynevan stále nerozumie, dovysvetľoval mu to.

– To je Záviš Čierny z Garbowa.

KAPITOLA ŠTVRTÁ,

v ktorej Reynevan a Záviš Čierny z Garbowa rozprávajú o tom i onom na ceste do Brzegu. Potom Reynevan lieči Závišovu plynatosť a Záviš sa mu odvdáči cennými poznatkami z oblasti najnovších dejín.

Záviš Čierny z Garbowa zastavil koňa, aby trocha zaostal, nadvihol sa v strmeňoch a ťahavo prdol. Potom si zhlboka vydýchol, oboma rukami sa oprel o konský krk a prdol ešte raz.

– To tá kapusta, – vysvetlil vecne, keď sa opäť pridal k Reynevanovi.
– V mojom veku neslobodno ješť toľko kapusty. Pri kostiach svätého Stanislava! Keď som bol mladý, mohol som toho zjesť že až! Kotlík, teda viac než pol hrnca kapusty som zjedol raz-dva. A nič mi nebolo. Mohol som ješť kapustu v akejkoľvek podobe, a trebárs dva razy denne, len aby v nej bolo dosť rascie. A teraz, sotva jej troška zjem, a v bruchu mi hneď buble, a plyny, veď vidíš, chlapče, div že ma neroztrhnú. Starosť, veru, do psej matere, nie je radosť.

Jeho kôň, mocný čierny žrebec, sťažka vyhodil zadnými kopytami, ako by sa chystal do útoku. Žrebec bol celý, až po nozdry, pokrytý čiernou sieťovinou, na krku ozdobený Sulimou, rytierovým erbom. Reynevan sa čudoval, že si hneď s rytierom nespojil slávny znak – netypický pre poľskú heraldiku, rovnako pokiaľ išlo o ochrannú sošku, ako aj *mobilia*.

– Čože si taký mlčanlivý? – oslovil ho zrazu Záviš. – Ideme a ideme, a ty si ani desať slov neprecedil. A aj to som ich ešte z teba ťahal. Zazlievaš mi niečo? Ide o ten Grunwald, však? Vieš čo, chlapče? Mohol by som ti prisla-

hať, že ja nemôžem byť ten, čo ti zabil otca. Nič by ma nestálo povedať ti, že som sa nemohol s tvojím otcom stretnúť v boji, lebo krakovská vlajka bola v strede šíku poľsko-litovských vojsk, a vlajka Konrada Bieleho na križiackom ľavom krídle, až za Stebarkom. Ale ja to nepoviem, lebo to by bolo klamstvo. Vtedy, v deň Rozoslania apoštolov, som zabil veľa ľudí. V totálnom zmätku a sakramentskom virvare, v ktorom bolo máločo vidieť. Lebo to bola bitka. A to je všetko.

– Otec, – odkašľal si Reynevan, – nosil na štíte...

– Nepamätám si erby, – prerušil ho prudko a rozhodne Sulimčan. – V divom boji nemajú pre mňa nijaký význam. Podstatné je, na ktorú stranu je obrátená konská hlava. Ak na opačnú, než je hlava toho môjho, tak rúbem, aj keby mal tamten na štíte samu Bohorodičku. Napokon, keď sa krv prilepí na prach a prach na krv, tak na štítoch aj tak vidieť hovno. Opakujem, Grunwald, to bola bitka. A v bitke je tak ako v bitke. A pri tom zostaneme. Nemrač sa na mňa.

– Ved' sa nemračím.

Záviš zas zľahka zastavil koňa, zdvihol sa na sedle a prdol. Z vrúb pri ceste vyleteli vyplašené kavky. Vzadu klusajúci sprievod rytiera z Garbowa, zložený z prešediveného zbrojnoša a štyroch ozbrojených paholkov, zachovával opatrný odstup. Rovnako zbrojnoš, ako aj paholci klusali na krásnych koňoch a boli poobliekaní v čistých odevoch. Ako sa patrilo na služobníctvo niekoho, kto bol kruszwickým a spišským hajtmanom a kto vyberal dane – aspoň ako sa hovorilo – asi od tridsiatich dedín. Ani zbrojnoš, ani paholci však nevyzerali ako hodvábne pánske pážatá. Naopak, pôsobili dojmom zdatných zabijakov a zbrane, ktorými boli ovešaní, nebolo možno nijakovsky označiť za ozdobné prívesky.

– Tak teda, – pokračoval Záviš, – nemračíš sa. A prečo si teda taký mlčanlivý?

– Lebo sa mi zdá, – odvážil sa Reynevan, – že vy sa viac mračíte na mňa. A viem aj prečo.

Záviš Čierny sa otočil v sedle a dlho a prenikavo si ho prezeral.

– Ajhľa, – prehovoril po chvíli, – žalostným hlasom ozvala sa ukrivdená nevinnosť. Mal by si vedieť, synku, že sa nepatrí preťahovať cudzie

ženy. A ak chceš poznať môj názor, je to podlá záležitosť. A hodná trestu. Úprimne povedané, v mojich očiach nie si o nič lepší ako ten, čo na trhovisku kradne mešce alebo kto vykráda kuríny. Myslím si, že aj jeden aj druhý je drobný darebák, mizerný ničomník, čo neváha využiť príležitosť.

Reynevan nepovedal ani slovo.

– Za dávnych čias bolo v Poľsku zvykom, – pokračoval Záviš Čierny, – že prichyteného milenca vydatej ženy vyvliekli na most a k tomu mostu železným klinom mu pribili miešok s vajcami. Blízko frajerkára položili nôž. Vraj, ak sa chceš oslobodiť, tak sa odrež.

Reynevan zostal aj tentoraz ticho.

– Teraz sa už nepribíja, – skonštatoval rytier. – A je to škoda. Moja pani Barbara nie je veru do vetra, ale keď si predstavím, že chvíle jej slabosti možno tam v Krakove využíva nejaký kohútik, takýto holobriadok ako ty... Ach, škoda reči.

Ticho, ktoré na pár minút zavládlo, prerušila zas kapusta trýzniaca rytiera.

– Taaaak, – Záviš s úľavou zastenal a pozrel sa na nebo. – Vezď však, chlapče, že ja ťa neodsudzujem, lebo len ten, kto je bez hriechu, môže hádzať kamene. Takto sme to zhrnuli a už o tom viacej nehovorme.

– Láska je veľká vec a nejedno má meno, – ozval sa trochu urazený Reynevan. – Keď počúvame piesne a romance, nikto z nás sa nevysmieva Tristanovi a Izolde, Lancelotovi a Ginevre, ani trubadúrovi Guilelmovi de Cabestaing a pani Marguerite z Roussillonu. A mňa s Adelou spája o nič menšia, vrúcna a úprimná láska. Ale kdeže – akoby sa všetci proti nám sprisahali...

– Ak je tá láska taká veľká, – Záviš akoby dal najavo zvedavosť, – prečo teda nie si pri svojej milej? Prečo *fugas chrustas*, celkom ako prichytený zlodej? Tristan, keď chcel byť pri svojej Izolde, našiel spôsob, preobliekol sa za žobráka, ak ma pamäť nemýli, veru, natiahol si handry prašivého žobráka. A Lancelot, keď chcel zachrániť svoju Ginevru, sám jediný zaútočil na všetkých rytierov Okrúhleho stola.

– Nie je to také jednoduché, – Reynevan sa začervenal ako srdcová dešiatka. – Ťažko jej padne, keď ma chytia a zabijú. A o mne ani nehovoriac.

Ale ja niečo vymyslím, nemajte obavy. Trebárs v prestrojení, ako Tristan. Láska vždy zvíťazí. *Amor vincit omnia*.

Záviš sa zdvihol v strmeňoch a prdol. Ťažko zistiť, či to bol komentár, alebo iba kapusta.

– Z tejto debaty je aspoň jeden úžitok, – povedal, – aspoň sme sa porozprávali, lebo je otupno takto mlčky klusať, so zveseným nosom. Rozprávajme sa ešte, mladý pán Slezan. Na ľubovoľnú tému.

– Prečo, – odvážil sa po chvíli Reynevan, – idete tadiaľto? Nie je bližšie z Krakova na Moravu cez Racibórz? Cez Opavsko?

– Možno je aj bližšie, – súhlasil Záviš. – Ale ja, aby si vedel, tých z Raciborza neznášam. Aj nedávno zosnulý knieža Jan, svieť, Pane, nad jeho dušou, bol poriadny kus skurvysyna. Poslal vrahov na Přemka, syna tešínskeho kniežaťa Noszaka, a ja som poznal aj Noszaka a aj Přemek mi bol priateľ. A tak som raciborské pohostinstvo nevyužil ani vtedy, a nevyužijem ani teraz, lebo Janov synáčik, Mikołajek, vraj kráča usilovne v otcových šľapajach. Navyše som si cestu predĺžil preto, lebo bolo s Kantnerom o čom rozprávať v Olešnici, zopakovať mu, čo na jeho adresu povedal Jagieľo. A okrem toho, cestou cez Dolné Sliezsko vždy natrafiš na nejaké atrakcie. Aj keď teraz si myslím, že je to trocha zveličené.

– Hah! – domyslel si rýchlo Reynevan. – To preto jazdíte v plnej zbroji! A na bojovom koni! Vyhľadávajú bitky. Uhádol som?

– Uhádol, – priznal pokojne Záviš Čierny. – Vraj sa to tu u vás hemží lúpežnými rytiermi.

– Tu nie. Tu je bezpečne. Preto je tu tak veľa ľudí.

V podstate sa naozaj nemohli sťažovať na nedostatok spoločnosti. Sami síce nedohonili nikoho a nikto ich nesprevádzal, zato opačným smerom, z Brzegu do Olešnice, bol evidentný čulý ruch. Stretli už niekoľkých kupcov s napratanými vozmi, vytláčajúcimi hlboké ryhy do cesty; všetkých sprevádzali viacerí zbrojnoši s odstrašujúcim výzorom banditov. Stretli peší zástup olejkárov obložených koženými mechmi; ich príchod zvestoval už predtým ostrý pach živice. Prešli popri cválajúcej skupinke križiakov s hviezdou, popri mladom johanitovi s cherubínskou tvárou, ktorého sprevádzal zbrojnoš, obišli voliarov ženúcich pred sebou voly, ale stretli

aj piatich podozrivo vyzerajúcich pútnikov, ktorí, hoci sa úctivo pýtali na cestu do Čenstochovej, neprestali byť v Reynevanových očiach nedôveryhodní. Prešli popri vagantoch, čo sa viezli na rebriniaku a veselými, nevelmi triezvymi hlasmi spievali *In cratere meo*, pieseň na slová Huga z Orleansu. A práve teraz prechádzali okolo rytiera s nevestou a malým sprievodom. Rytier bol v nablýskanom bavorskom brnení – vzpínajúci sa dvojchvostý lev na štíte dokazoval prináležitosť k rozvetvenému rodu Unruhovcov. Rytier – to bolo hneď vidieť – okamžite spoznal Závišov erb a pozdravil ho úklonom, ale takým hrdým, že bolo hneď jasné, že Unruhovci nie sú o nič horší ako Sulimčania. Rytierova družka oblečená vo svetlofialových šatách sedela dámskym spôsobom na krásnej sivohnedej kobyľe a nemala – ó, aký div! – nijakú prikrývku hlavy, vietor sa voľne pohrával s jej zlatými vlasmi. Keď prechádzali okolo, žena zdvihla hlavu, ľahúčko sa usmiala a obdarila zízajúceho Reynevana pohľadom takým zeleným a výrečným, že sa chlapec až zachvel.

– Och, – povedal po chvíli Záviš. – Ty, chlapče, neumrieš prirodzenou smrťou.

A prdol. S intenzitou stredne veľkej bombardy.

– Aby som dokázal, – povedal Reynevan, – že vaše poznámky a zlomyseľnosti ma vôbec neurazili, zbavím vás týchto vašich plynov a zdúvania.

– To som zvedavý ako.

– Uvidíte. Len čo narazíme na nejakého pastiera.

Na pastiera narazili takmer vzápätí, ale ten, len čo uvidel, že k nemu z cesty mieria jazdci, sa dal na panický útek, vbehol do húštiny a zmizol ako nejaký prchavý sen. Zostali po ňom len bľáčiace ovce.

– Mali sme, – skonštatoval Záviš stojac v strmeňoch, – naňho ísť takticky, pripraviť mu pascu. Lebo teraz ho už v tých krkahájoch nedoženieme. Podľa toho, ako trtúľil, bude už určite niekde za Odrou.

– Alebo aj Nisou, – dodal Wojciech, rytierov zbrojnoš, dokazujúc zmysel pre humor a znalosť zemepisu.

Reynevana však tieto figliarstva vôbec nezaujímali. Zosadol z koňa a pevným krokom sa vybral do pastierskeho salaša, odkiaľ sa po chvíli vynoril s náručou plnou suchých bylín.

- Vlastne nepotrebujem ani pastiera, – vysvetľoval pokojne, – toto postačí. A dúšok horúcej vody. Nenašiel by sa hrniec?
- Nájde sa všetko, – povedal sucho Wojciech.
- Ak chceme variť, – Záviš sa pozrel na nebo, – tak tu zastaneme. A to na dlhšie, lebo noc je už blízko.

Záviš Čierny sa pohodlnejšie usadil na sedle prikrytom kožušinou, nazrel do pohára, ktorý pred chvíľou vyprázdnil, a ovažoval ho.

– Naozaj, – skonštatoval, – chutí to ako slnkom zohriata voda z priekopy a páchne to mačkou. Ale pomáha, pri Božích mukách, pomáha to! Hneď po prvom pohári, keď ma prehnilo, som sa cítil lepšie, a teraz, teraz ako by to celkom zmizlo. Moje uznanie, Reinmar. Ako vidím, je to klamstvo, že univerzity môžu mladého človeka priučiť iba v opilstve, nemravnosti a škaredej reči. Naozaj je to klamstvo.

– Štipka vedomostí o bylinkách, nič viac, – odpovedal skromne Reynevan. – To, čo vám skutočne pomohlo, pán Záviš, bolo to, že ste si vyzliekli brnenie, a pomohol aj odpočinok v pohodlnejšej pozícii než v sedle na koni...

– Si priskromný, – prerušil ho rytier. – Poznám svoje možnosti, viem, ako dlho vydržím v sedle a plnej zbroji. Mal by si vedieť, že často cestujem v noci, s lampášom, bez zastávky. Po prvé preto, lebo to skracuje cestu, po druhé preto, lebo keď nie za dňa, tak za tmy ťa určite niekto prepadne... A poskytnie potešenie. Ale keď tvrdíš, že toto je pokojný kraj, nuž načo kone trýzniť, posedíme si pri ohni do úsvitu, porozprávame sa... Napokon, aj to je zábava. Možno nie až taká dobrá ako rozpárat' črevá niekoľkým lúpežným rytierom, ale predsa.

Oheň veselo zapraskal, osvetlil noc. Zaškvrcala a zavoňala masť kvapkujúca z klobás a kusov bôčika, ktoré opekali na ražňoch zbrojnoš Wojciech a niekoľkí paholci. Wojciech aj paholci mlčali a zachovávali úctivý odstup, ale v pohľadoch venovaných Raynevanovi bolo cítiť vďačnosť. Zdalo sa, že vôbec neholdovali záľube svojho pána v celonočných potulkách s lampášom.

Nebo nad lesom sa jagalo hviezdami. Noc bola chladná.

– Taaak, – Záviš si oboma rukami masíroval brucho. – Pomohlo to, pomohlo, účinnejšie a rýchlejšie než bežné modlitby k svätému Erazmovi, patrónovi čriev. Čo to bolo za čarovnú rastlinu, aká magická mandragora. A prečo si ju vlastne hľadal u pastiera?

– Po svätom Jánovi, – vysvetľoval Reynevan, celý rád, že sa môže pochváliť, – pastieri zbierajú kadejaké bylinky, aké poznajú len oni. Viazaničku s týmito bylinkami nosia najprv priviazanú k sukovici, tak sa po česky volá pastierska palica. Potom sa byliny sušia v salaši. A varí sa z nich odvar, ktorým...

– Ktorým napájajú čriedu, – pokojne dokončil Sulimčan. – To znamená, že si ma liečil ako zdutú kravu. No ale ak to pomohlo...

– Nehnevajte sa, pán Záviš. Ľudová múdrosť je šira. Nijaký z veľkých liečiteľov a alchymistov ňou veru nepohrdal, ani Plínius, ani Galenos, ani Walafrid Strabo, ani učení Arabi, ani Gerbert z Aurillacu, ani Albertus Magnus. Medicína sa veľa naučila od ľudu, a najmä od pastierov. Lebo pastieri majú ohromné poznatky o bylinách a ich liečivej moci. Aj o moci... inej.

– Skutočne?

– Skutočne, – potvrdil Reynevan, pričom sa prisunul pre lepší výhľad bližšie k ohňu. – Neverili by ste, pán Záviš, koľko moci sa skrýva v tej viazaničke, v tej suchej otiepke z pastierskej búdy, za ktorú by nikto nedal ani deravý groš. Pozrite sa: rumanček, lekno, zdanlivo nič, ale keď sa pripraví odvar, urobí to zázraky. Tak ako tie byliny, čo som dal vám: úkvap, boľševník, angelika pravá. A tieto tu, po česky sa volajú „sporýš“ a „sedmíkráska“. Máloktorý medik vie, aké sú účinné. Vývarom z týchto, tie sa volajú „jakubky“, kropia pastieri ovce na deň svätého Jakuba a svätého Filipa. Verte či nie, ale pokropených oviec sa vlk nedotkne. A toto sú bobule svätého Vendelína, a toto bylinka svätého Linharta, obidvaja svätci, ako iste viete, sú popri Martinovi patrónmi pastierov. Keď sa dávajú byliny čriede, treba invokovať práve týchto svätých.

– To, čo si si hundral nad kotlíkom, nebolo o svätých.

– Nebolo, – priznal sa s odkašľaním Reynevan. – Vravem som vám, ľudová múdrosť...

– Taká múdrosť poriadne hranicou páchne, – povedal vážne Sulimčan.
 – Na tvojom mieste by som dával pozor, koho liečim. S kým sa rozprávam.
 A v koho prítomnosti sa odvolávam na Gerberta z Aurillacu. Dával by som pozor, Reynevan.

– Ved' dávam.

– A ja, – ozval sa zbrojnoš Wojciech, – ja si myslím, že ak čary existujú, lepšie je vyznať sa v nich, než ich nepoznať. Myslím si...

Stíchol, keď zbadal hrozivý Závišov pohľad.

– A ja si myslím, – povedal prudko rytier z Garbowa, – že všetko zlo tohto sveta sa rodí z myslenia. Najmä myslenia ľudí, čo na to nemajú predpoklady.

Wojciech sa sklonil ešte nižšie nad uzdením, ktoré čistil a natieral masťou. Reynevan sa ozval až po dlhšej chvíli.

– Pán Záviš?

– No?

– V krčme, v spore s tým dominikánom, ste netajili... Teda... Že akoby... Že nie ste proti českým husitom. Teda že ste skôr za nich, než proti nim.

– A tebe sa prečo hneď myslenie spája s kacírstvom?

– Nuž, aj to, – priznal sa po chvíli Reynevan. – Ale ešte viac ma zaujíma...

– Čo ťa zaujíma?

– Ako to bolo... Ako to bolo pri Nemeckom Brode v dvadsiatom druhom? Keď ste sa dostali do českého zajatia? Lebo tu už kolujú kadejaké chýry...

– Napríklad aké?

– Nuž také, že vás husiti zajali, lebo útek vám pripadal zbabelý, a bojovať ste nemohli, keďže ste niesli posolstvo.

– Toto sa hovorí?

– Áno. A ešte, že... Že kráľ Žigmund vás obetoval. A sám ničomne ušiel. Záviš chvíľu mlčal.

– A ty, – ozval sa napokon, – by si chcel poznať tú pravdivú verziu, čo?

– Ak by vám to, – odpovedal váhavo Reynevan, – neprekážalo...

– A čo mi má na tom čo prekážať. Pri rozprávaní rýchlejšie čas plynie. Čo by sme sa teda neporozprávali?

Napriek tomuto vyhláseniu rytier z Garbowa opäť dlho mlčal, obracal v dlaniach prázdny pohár. Reynevan si nebol istý, či čaká na jeho otázky, ale neponáhľal sa ich klásť. Ako sa ukázalo, urobil dobre.

– Zčať treba, – rozhovoril sa Záviš, – tak sa mi vidí, od začiatku. A ten je taký, že ma kráľ Władysław poslal k rímskemu kráľovi s dosť delikátnym posolstvom... išlo o manželstvo s kráľovnou Eufémiou, Žigmundovou švagrinou, vdovou po českom Václavovi. Ako sa už teraz vie, nebolo z toho nič, Jagiełło dal prednosť Sonke Holszańskej, ale vtedy to ešte nebolo také jasné. Kráľ Władysław prikázal, aby som s Luxemburčanom dohodol, čo treba, hlavne veno. No a tak som šiel. Ale nie do Požoňa ani Budína, iba na Moravu, odkiaľ Žigmund práve vyrážal na ďalšiu krížovú výpravu proti svojim neposlušným poddaným, s pevným rozhodnutím dobyť Prahu a definitívne v Čechách vykoreniť husitské kacírstvo.

Keď som tam došiel, a bolo to na svätého Martina, Žigmundova krížová výprava celkom pekne pokračovala. Aj keď Luxemburčanova armáda bola oslabená. Väčšina vojska pod vedením landfojta Rumpolda z Lužíc sa totiž uspokojila s pustošením krajiny okolo Chrudimi a rozišla sa domov. Domov sa vrátil aj sliezsky kontingent, v ktorom bol, mimochodom, aj náš nedávny hostiteľ a spolubesedník, knieža Konrad Kantner. V pochode na Prahu kráľ teda podporilo, úprimne povedané, iba rakúske rytierstvo a moravské vojsko biskupa z Olomouca. Len sama Žigmundova uhorská jazda mala viac než desaťtisíc hláv...

Záviš na chvíľu zmĺkol, zahľadený do praskotajúceho ohňa.

– Vol'ky-nevol'ky, – pokračoval, – som sa musel – kvôli dohovoreniu Jagiełlovho sobáša s Luxemburčanom – zúčastniť na tej ich krížovej výprave. A prizerať sa kadejakým veciam. Všetelijakým. Aj takým, ako bolo dobytie Poličky a po ňom nasledujúce krviprelievania.

Paholci so zbrojnošom nehybne sedeli, ktovie, možno aj spali. Záviš rozprával hlasom tichým a pomerne jednotvárnym. Uspávajúcim. Najmä pre niekoho, kto tento príbeh už poznal. Alebo kto sa na spomínaných udalostiach priamo zúčastnil.

– Po Poličke sa Žigmund vydal na Kutnú Horu. Žižka mu zahradil cestu – odrazil zopár útokov uhorskej jazdy, ale keď sa k nemu dostala správa

o obsadení mesta vďaka zrade, ustúpil. Kráľovské vojsko vstúpilo do Kutnej Hory, omámené triumfom... Ha, ha, porazili samého Žižku, sám Žižka pred nimi ušiel! A vtedy urobil Luxemburčan neodpustiteľnú chybu. Aj keď som ho od toho odhovárал nielen ja, ale aj Filip Scollari...

– To znamená Pippo Spano? Ten slávny florentský kondotier?

– Neskáč mi do reči, chlapče. Napriek Pippovým a mojim radám Žigmund, presvedčený, že Česi sa ustráchané rozutekali a zastavia sa hádam až v Prahe, dovolil Uhrom, aby sa rozišli po celom kraji, aby si, ako povedal, našli zimoviská, lebo už bol poriadny mráz. Uhri sa teda rozprchli a aj sviatky trávili drancovaním, znásilňovaním, pálením dedín a zabíjaním tých, ktorých pokladali za prívržencov kacírov. Čiže zabili každého, na koho natrafili.

V noci nebo osvetľovali požiare, cez deň tam hore vystupoval dym, a kráľ v Kutnej Hore hodoval a vynášal rozsudky. A zrazu, na Tri krále ráno sa rozchýrila správa: ide Žižka. Žižka totiž neušiel, iba ustúpil, preskupil oddiely, posilnil ich a teraz ide na Kutnú Horu so všetkou silou Táboru a Prahy, už je v Kaňku, už je v Nebovidoch! A čo urobili udatní križiáci, keď sa to dozvedeli? Keď zistili, že nemajú dosť času sústrediť rozprchnutú armádu, ušli, zanechávajúc za sebou množstvo koristi a dobytku. Podpálili mesto. Pippo Spano na chvíľu paniku skrotil a na polceste medzi Kutnou Horou a Nemeckým Brodom zoskupil šík.

Mráz poľavil, bolo pod mrakom, sivo, mokro. A vtedy sme z diaľky začuli... A uvideli... Chlapče, čosi také som nepočul a nevidel ešte nikdy, a počul aj videl som už kadečo. Šli na nás, oni, Táborčania a Pražania, šli so zástavami a monštranciami, v krásnom, rovnom, ukáznenom šiku, šli so spevom duniacim ako hrom. Postupovali proti nám tie ich vychýrené vozy, z ktorých sa na nás cerili pušky, húfnice, tarasnice...

A vtedy nafúkaní nemeckí bohatieri, Albrechtovi pyšní rakúski ťažkodenci, Uhri, moravská a lužická šľachta, Spanovi nájomní rytieri, všetci sa ako jeden muž dali na útek. Áno, chlapče, dobre si počul: skôr ako sa husiti priblížili na dostrel, celá Žigmundova armáda v totálnom chaose, v divej panike ozlomkrky utekala k Nemeckému Brodu. Pasovaní rytieri utekali, navzájom sa strkali a pošliapovali, revali od strachu pred praž-

skými krajčírmi a povrazníkmi, pred sedliakmi v handrách, z ktorých si ešte prednedávnom ťahovali. Utekali v panike a hrôze, odhadzovali zbrane, ktoré počas celej krížovej výpravy dvíhali najmä na bezbranných. Pred mojimi prekvapenými očami utekali, chlapče, ako tchory, ako fagani, ktorých prichytil strážca sadu na slivkách. Ako keby sa zľakli... pravdy. Toho hesla VERITAS VINCIT vyšitého na husitských vlajkách.

Uhrom a železným pánom sa poväčšine podarilo ujsť na ľavý breh zamrznutej Sázavy. Potom sa ľad prelomil. Radím ti, chlapče, z úprimného srdca, ak niekedy budeš musieť bojovať v zime, nikdy sa v plnej zbroji nepúšťaj na ľad. Nikdy!

Reynevan sa zaprisahal, že nikdy. Sulimčan si odľúkol, odkašľal.

– Ako hovorím, – pokračoval, – rytierstvo, aj keď stratilo česť, si aspoň zachránilo kožu. Väčšinou. Ale bežní pešiaci, stovky kopijníkov, strelcov, štitonosičov, všetci tí rakúski a moravskí žoldnieri, ozbrojení meštania z Olomouca, tých všetkých husiti dohnali a bili, strašne bili, hlušili ich dobré dve míle, od dediny Habry až po predpolie Nemeckého Brodu. A sneh na tej ceste celkom sčevenel.

– A vy? Ako vás...

– Neušiel som s kráľovským rytierstvom, neušiel som ani vtedy, keď utekali Pippo Spano a Jan von Hardegg, a tí, treba uznať, ušli medzi poslednými, a nie bez boja. Aj ja som sa, napriek chýrom, čo si počul, bil ako o dušu. Posol–neposol, bolo sa treba biť. A nebil som sa sám, stálo pri mne niekoľko Poliakov, ba aj pekných pár moravských panošov. Takých, čo neradi utekali, najmä cez ľadovú vodu. Bili sme sa teda, a len to ti poviem, že kvôli mne plače nejedna česká matka. Ale *nec Hercules*...

Ako sa ukázalo, paholci nespali. Pretože jeden akurát vyskočil, akoby ho uštipla zmija, druhý pridusene vykrikol, tretí zaštrngal taseným kordom. Zbrojnoš Wojciech schytil kušu. Všetkých upokojil Závišov prenikavý hlas a veliteľské gesto.

Z tmy čosi vystúpilo.

Sprvoti si mysleli, že je to útržok, kľbko tmy tmavšej ako sama noc, čosi, čo vypučalo z nepreniknuteľnej temnoty, čosi, čo sa vyznačovalo antracitovou čerňou v mihotavej temrave noci, ožarovanej zábleskami ohňa.

Keď sa plameň prudšie rozehorel, keď bol živší a jasnejší, ten kus temnoty, i keď nestrácal nič zo svojej černe, predsa len nadobúdala nejaký tvar. Bola to silueta. Silueta malá, zavalitá, mocná, silueta napoly vtáka čuchrajúceho si perie, napoly zvieraťa so zježenou srstou. Hlavu tohto tvora, vtiahnutú medzi pleciami, zdobil pár ostrých uší nastražených nahor, ako to zvyknú mať mačky.

Wojciech pomaly, nespúšťajúc z toho tvora oči, odložil kušu. Ktorýsi z paholkov sa dovolával inštancie svätej Kingy, ale aj jeho uchlácholilo Závišovo gesto, nie prudké, ale plné moci a autority.

– Tak nám vitaj, pane, – prehovoril rytier z Garbowa s imponujúcou rozvahou. – Bez obáv si sadni k nášmu ohnisku.

Tvor pohol hlavou, Reynevan si všimol jagavý záblesk veľkých očí, v ktorých sa červeno odrazil plameň.

– Sadni si bez obáv, – zopakoval Záviš hlasom zmierlivým i tvrdým zároveň. – Nemusíš sa nás báť.

– Nebojím sa, – zachrípnuto sa ozvalo stvorenie. Všetci boli ako ohúrení. Tvor natiahol labu, Reynevan by bol aj odskočil, ale priveľmi sa bál, než aby sa vôbec mohol pohnúť. A zrazu si prekvapene uvedomil, že laba ukazuje na erb na Závišovom štíte. A potom, na ešte väčšie prekvapenie, tvor ukázal na kotlík s bylinným odvarom.

– Sulima a Bylinkár, – zachrčal. – Spravodlivosť a poznanie. Čoho sa tu báť? Nebojím sa. Moje meno je Hans Mein Igel.

– Tak vitaj, Hans Mein Igel. Nie si hladný? Alebo smädný?

– Nie. Iba posediť. Popočúvať. Počul rozprávať. Tak prišiel počúvať.

– Si náš hosť.

Tvor sa priblížil k ohnisku, schúlil sa do tvaru kľbka, znehybnel.

– Taaak, – opäť zaimponoval Záviš svojím pokojom. – Pri čom som to prestal?

– Pri tom... – Reynevan preglgol, našiel správne slová. – Pri tom, že *nec Hercules*.

– Presne tak, – zachrčal Hans Mein Igel.

– Nuž tak, – povedal pomaly Sulimčan, – tak aj bolo. *Nec Hercules*, premohli nás. Bola ich kopa, tých husitov. Aj tak sme mali šťastie, že sa na nás

nahrnula kališnícka jazda, lebo táborskí cepári nepoznajú také slová ako „pardon“ alebo „výkupné“. Keď ma napokon strhli zo sedla, niekto z tých, čo zostali pri mne, Mertwicz alebo Rarowski, stačil zakričať, kto som. Že som bol pri Grunwalde so Žižkom a Janom Sokolom z Lamberku.

Reynevan si však ticho vzdychol, keď začul tie slávne mená. Záviš iba dlho mlčal.

– A to ostatné, – povedal napokon, – musíte poznať. Lebo to ostatné sa od legendy až tak líšiť nemôže.

Reynevan a Hans Mein Igel mlčky pokývali hlavami. Trvalo dlho, kým rytier opäť prehovoril.

– Teraz, – povedal, – teraz sa mi tak vidí, že som si na staré kolená zapravil na kliatbu alebo čo. Lebo keď ma vykúpili zo zajatia a vrátil som sa do Krakova, všetko, čo som vtedy, na Tri krále, videl pri Nemeckom Brode, všetko to, na čo som sa pozeral po dobytí mesta, som porozprával kráľovi Władysławovi. Len som mu to porozprával. Nevnucoval som svoj názor, neradil, nevynášal som súdy. Len som nezaujato rozprával, a on, starý múdry Litovčan, počúval. A vedel. A nikdy, chlapče, tým si buď istý, nikdy, aj keby pápež slzy ronil nad ohrozenou vierou, aj keby Luxemburčan zúrila a vyhrážal sa, starý, prešibaný Litovčan nepošle proti Čechom poľské ani litovské rytierstvo. A vôbec nie zo zlosti na Luxemburčana za vrocľavské rozhodnutie, ani za požoňské sprisahanecké dohody o rozdelení – len kvôli tomu, čo som mu porozprával. Z môjho rozprávania totiž dospel jednoznačne k záveru, že poľské a litovské rytierstvo bude treba použiť proti križiakom a bola by hlúposť, úplný nezmysel, topiť ho v Sázave, Vltave či Labe. Po tom, ako Jagieľo počul moje rozprávanie, sa veru nikdy nepripojí k protihusitským križiackym výpravám. Len kvôli mne, ako som už povedal. Preto pôjdem k Dunaju, na Turkov, ešte kým ma exkomunikujú.

– Žartujete, – zahundral Reynevan. – Kdeže by vás... Aká exkomunikácia? Takého rytiera ako vy... Ráčite žartovať.

– Isteže, – prikývol Záviš. – Isteže ráčim. Ale obava tu je.

Určitý čas mlčali. Hans Mein Igel ticho oddychoval. Kone v tme nepokojne odfrkávali.

– Že by bol takýto, – trúfol si Reynevan, – koniec rytierstva? A rytierskosti? Pešiáci, solidárni a zomknutí, plece pri pleci, nie dosť že sa vyrovnajú obrneným jazdcom, ale ešte ich aj porazia? Škóti pri Bannockburne, Flámi pri Courtrai, Švajčiari pri Sempachu a Morgartene, Angličania pri Azincourte, Česi na Vítkove a pod Vyšehradom, pri Sudoměři a Nemeckom Brode... žeby bol toto koniec... epochy? Žeby sa končili časy rytierstva?

– Vojna bez rytierov a rytierskosti, – odpovedal po chvíli Záviš Čierny, – sa musí nakoniec zmeniť na obyčajné vraždenie. A v konečnom dôsledku na masové vyvražďovanie. Na niečom takom by som sa nechcel zúčastniť. Ale tak rýchlo to zas nepríde, teda nemyslím si, že ja sa toho dožijem. Medzi nami povedané, ani by som sa dožiť nechcel.

Dlho panovalo ticho. Ohnisko dohasínalo, polená rubínovo žiarili, čas od času vzbĺkli modravým plamienkom alebo vychrlili roj iskier. Ktorýsi z paholkov zachrápal. Záviš si trel čelo dlaňou, Hans Mein Igel, čierny ako kľbko temnoty, pohyboval ušami. Keď sa mu v očiach znovu odzrkadlil plameň, Reynevan si uvedomil, že tvor sa pozerá naňho.

– Láska, – ozval sa zrazu Hans Mein Igel, – má nejedno meno. A tebe, mladý Bylinkár, práve ona poznačí osud. Láska. Zachráni ti život, keď ani nebudeš vedieť, že je to ona. Lebo Bohyňa má veľa mien. A ešte viac tvárí.

Reynevan ohúrene mlčal. Ten, kto zareagoval, bol Záviš.

– Ale, ale, – povedal. – Predpoveď. Tak ako každú inú, ťažko ju pochopiť, tak ako každá, hodí sa na všetko a zároveň na nič. Bez urážky, pán Hans. A pre mňa? Mal by si niečo aj pre mňa?

Hans Mein Igel pohl hlavou aj ušami.

– Nad veľkou riekou, – povedal napokon nevýrazným, chrapľavým hlasom, – stojí na hore hrad. Na hore, ktorú obteká voda. A volá sa Holubí hrad. Zlé miesto. Nechod' tam, Sulima. Zlé miesto pre teba, Holubí hrad. Nechod' tam. Vráť sa.

Záviš dlho mlčal, bolo vidieť, že sa ponoril do premýšľania. Mlčal tak dlho, že Reynevan už v duchu skonštatoval, že sa nad zvláštne slová čudného nočného tvora povznesie mlčaním. Mýlil sa.

– Ja, – prerušil Záviš mlčanie, – som človek železného meča. Viem, čo ma čaká. Poznám svoj osud. Poznám ho dobrých štyridsať rokov, od chví-

le, keď som vzal do ruky meč. Ale neobzerám sa za seba. Neobzerám sa za hundsfieldami, za psími hrobmi a kráľovskými zradami, za podlosťou, malichernosťou a bezbožnosťou ducha. Nevrátim sa z vyvolenej cesty, milostivý pán Hans Mein Igel.

Hans Mein Igel nepovedal ani slovo, ale jeho veľké oči zažiarili.

– Aj tak, – Záviš Čierny si pretrel čelo, – by som bol radšej, keby si mi veštil lásku ako Reynevanovi. A nie smrť.

– Aj ja, – povedal Hans Mein Igel, – by som bol radšej. Tak sa tu mávajte!

Tvor zrazu narástol, naježil srst'. A zmizol. Rozplynul sa v tme, v tej istej tme, z ktorej sa vynoril.

Kone odfrkávali a podupávali v temnote. Paholci chrápali. Nebo jasnelo, hviezdy bledli nad vrcholkami stromov.

– Strašidelné, – povedal napokon Reynevan. – Bolo to naozaj strašidelné. Sulimčan, prebudený z driemot, zdvihol hlavu.

– Čo? Čo bolo strašidelné?

– Ten... Hans Mein Igel. Viete, pán Záviš, že... No, musím sa priznať... Veľmi som vás obdivoval.

– Prečo?

– Keď sa vynoril z tmy, ani ste sa nezachveli. Ved' sa vám ani hlas nezatriasol. A ako ste sa s ním potom rozprávali, no úžasné... A pritom to bol... Dáky nočný tvor. Neľud... Cudzí.

Záviš Čierny z Garbowa sa naňho dlho pozeral.

– Poznám veľa ľudí... – odpovedal napokon veľmi vážnym hlasom. – Naozaj veľa ľudí, čo sú mi oveľa cudzejší.

Úsvit bol hmľistý, mokrý, kvapky rosy viseli na pavučinách v celých girlandách. Les bol tichý, ale hrozivý ako spiaca šelma. Kone sa pätili pred prichádzajúcim, plazivým oparom, fľkali, potriasali hrivami.

Za lesom, na rázcestí, stál kamenný kríž. Jeden z početných sliezskych pamätníkov pripomínajúcich zločin. A oneskorenú lútosť.

– Tu sa rozlúčime, – povedal Reynevan.

Sulimčan sa naňho pozrel, ale zdržal sa komentára.

– Tu sa rozlúčime, – zopakoval chlapec. – Tak ako vy, ani ja nemám chuť dávať pozor na hundsfieldov. Ako vám, aj mne je odporné pomyslenie na podlosť a malosť ducha. Vraciam sa k Adele. Pretože... Nezáleží na tom, čo hovoril ten Hans... Moje miesto je pri nej. Nebudem utekať ako tchor, ako malý kmín. Postavím sa čelom proti tomu, proti čomu sa budem musieť postaviť. Tak ako ste sa vy postavili čelom pri Nemeckom Brode, šľachetný pán Závaš.

– Maj sa dobre, Reinmar z Bielawy. Daj si na seba pozor.

– Aj vy sa majte na pozore. Ktovie, možno sa ešte niekedy uvidíme.

Závaš Čierny z Garbowa sa naňho dlho díval.

– Nemyslím si, – povedal napokon.

KAPITOLA PIATA,

v ktorej Reynevan prvý raz na vlastnej koži zakúša, ako sa cíti vystopovaný vlk v hustom pralese. Potom stretáva Nikolettu Plavovlasú. A vzápätí odpláva dolu prúdom.

Na rázcestí za lesom stál kamenný kajúcnický kríž. Jeden z početných sliezskych pamätníkov pripomínajúcich zločin. A oneskorenú ľútosť.

Ramená kríža boli ukončené spodobením dätelinového lístka. Na rozšírenú päťu kríža bola prikutá sekera – nástroj, ktorým odpravil kajúcnik na onen svet blížneho. Alebo niekoľkých blížnych.

Reynevan si prezrel kríž pozornejšie. A škaredo zahromžil.

Bol to presne ten istý kríž, pri ktorom sa pred dobrými troma hodinami rozlúčil so Závišom.

Za všetko mohla hmla – od úsvitu sa ako dym ťahala po poliach a lesoch, mohlo za to aj mrholenie, čo drobnými kvapkami bilo do očí, a keď ustalo, hmla ešte zhustla.

Mohol za to aj sám Reynevan, jeho únava a nevyspatosť, jeho nesústreďenosť spôsobená ustavičným myslením na Adelu de Stercza a na plány, ako ju zachrániť. A napokon, ktovie? Možno za to v skutočnosti mohli divožienky, zvodkyne, žijúce v sliezskych lesoch, lesní duchovia, škriatkovia, májky, koboldovia, bludičky a kadejakí iní démoni špecializovaní na zvádzanie na bludné cesty.

Možno to boli menej sympatickí a menej žičliví príbuzní a známi nočného host'a Hansa Mein Igela?

Hľadať zodpovedných však nemalo zmysel. S jasnou hlavou a s odstupom bolo treba zhodnotiť situáciu, rozhodnúť sa a potom konať. Zosadol z koňa, oprel sa o kajúcnický kríž a začal intenzívne rozmýšľať.

Namiesto toho, aby bol po troch hodinách jazdy už niekde na polceste do Bierutowa, celé ráno cválal dookola a stále je tam, odkiaľ vyšiel, teda neďaleko Brzegu, nie ďalej ako míľu od hradu.

A možno, pomyslel si, možno ma takto viedol osud? Ukázal mi smer? Môžem predsa využiť, že som tak blízko mesta, zájsť tam za priateľmi v Nemocnici Svätého Ducha a poprosiť o pomoc? Alebo radšej nestrácať čas a vrátiť sa k pôvodnému plánu, ísť na Bierutów a do Ligoty? Za Adelou?

Mesta sa treba vyvarovať, usúdil po chvíľke premýšľania. O jeho dobrých, priam priateľských kontaktoch s brzeskými liečiteľmi všetci vedeli, vedeli to teda aj Sterczovci. Navyše, cez Brzeg viedla cesta do johanitskej komandérie v Malej Oleśnici, teda miesta, kde ho chcel izolovať od sveta knieža Konrad Kantner. Ak sa nevezme do úvahy v podstate dobrý Kantnerov zámer, ak sa neberie do úvahy ani fakt, že Reynevan vôbec nemal chuť stráviť niekoľko rokov v pokání u johanitov, niekto z Kantnerovho sprievodu sa mohol prerieknúť alebo nechať sa podplatiť, a potom je celkom pravdepodobné, že Sterczovci striehnú niekde na okraji mesta.

Tak teda Adela, pomyslel si, idem za Adelou. Na pomoc Adele. Ako Tristan na pomoc Izolde, ako Lancelot Ginevre, ako Garet Lionesse, ako Guinglain Esmeralde, ako Palmerin Polynarde, ako Medoro Angelike. Slovom, tak trochu hlúpo a trochu riskantne, ba šialene, rovno do levej papule. Lenže, po prvé, tým môžem prenasledovateľov zaskočiť, čosi také možno vôbec neočakávajú. Po druhé, Adela ma potrebuje, čaká a celkom určite po mne túži, nemôžem predsa pripustiť, aby čakala dlhšie.

Celý sa rozžiaril a spolu s ním sa, ako po dotyku Merlinovým prútiom, postupne rozjasnilo aj nebo. Ďalej bolo hmlisto a vlhko, ale už sa dalo vytušiť slnko, čosi tam hore sa pomaly vyjasnievalo a všeobecná sivota nadobúdala rôzne farebné odtiene. Doteraz zlovestne mlčiace vtáctvo sa začalo placho ozývať, ba po chvíli sa rozospievalo naplno. Kvapky na pavučinách sa leskli ako striebro. Cesty vetviace sa z rázcestia, ponorené v opare hmly, vyzerali teraz ako rozprávkové záhrobie.

A tomu, aby človek nepodľahol čarám bludičiek, sa dá predsa tiež odpomôcť. Reynevan, nahnevaný sám na seba, že sa priveľmi spoľahol na cesty, a že na to nepomyslel skôr, rozhrnul nohou kríky obrastajúce päť kríža a prešiel za okraj cesty. Rýchlo a bez námahy našiel to, čo hľadal. Páperovitú lúčnu rascu, ružovými kvietkami obsypaný zdravienok a mliečnik. Zbavil lodyhy lístkov, priložil ich k sebe. Chvíľu mu trvalo, kým si spomenul, ako a na ktoré prsty má navinúť steblá, ako ich preplieť, ako urobiť nodus, uzol. A ako znie zaklínadlo.

Jedna, dva, tri

Wolfsmilch, Kümmel, Zahntrost

Binde zu samene

Semitae eorum incurvatae sunt

Zas je voľná moja cesta.

Jedna z ciest rázcestia po chvíli akoby bola svetlejšia, sympatickejšia, akoby pozývala. Zaujímavé, že bez pomoci viazaničky by Reynevan nikdy nepripustil, že práve táto je tá pravá. Ale Reynevan vedel, že viazaničky neklamú.

Cválal možno len tri Otčenáše, a zrazu začul brechot psa a hlasné, vzrušené gaganie husí. Onedlho potom mu poštekľil nos pach dymu. Dymu udiarne, v ktorej bez akýchkoľvek pochybností viselo niečo veľmi chutné. Možno šunka. Možno bôčik. A možno celé bravčové stehno. Reynevan tak opantala vôňa, že celkom zabudol na Boží svet a ani nevedel, ako vošiel na dvor hostinca pri ceste.

Pes doňho chvíľu dorážal, ale skôr len tak z povinnosti, gunár s natiahnutým krkom zasipel na konské nohy. K vôni údeného sa pripojila aj vôňa pečeného chleba, prerážajúca dokonca aj smrad veľkého hnojiska obliehaného husami a kačkami.

Reynevan zosadol, uviazal sivka o kôl. Stajňový paholok, ktorý obďaleč česal kone, si ho ani nevšimol, taký bol zaujatý prácou. Reynevanovu pozornosť však pritiahlo niečo iné – na jednom zo stĺpov arkády, na dosť

lajdácky pospletaných ružových nitiach visel *hex*, znamenie – tri konáriky zviazané do trojuholníka a opletené vencom zo zvädnutých d'ateľín a záružia. Reynevan sa zamyslel, ale nijako mimoriadne ho to neprekvapilo. Mágia bola všadeprítomná, ľudia používali magické znamenia aj bez toho, aby vedeli, čo značia a na čo naozaj slúžia. Podstatný bol však fakt, že znak ochraňujúci pred zlom, i keď urobený naozaj fušersky, mohol pomýliť jeho viazaničku.

Preto som sa dostal sem, pomyslel si. Dočerta! Ale čo sa dá robiť, keď som už tu... Vošiel dnu, sklonil hlavu pod nízkym brvnom verají.

Blany v malých okienkach sotva prepúšťali svetlo; v miestnosti vládlo pološero, mihotavo osvetľované zábleskami ohňa z kozuba. Nad ohňom visel kotol, čas od času vystrekujúci penu, na čo oheň reagoval sykotom a dymom, zhoršujúcim už beztak mizernú viditeľnosť. Nebolo tu veľa hostí, len pri jednom zo stolov, v kúte, sedeli štyria muži, pravdepodobne sediaci, v prítmi to bolo ťažko rozoznať.

Sotva si Reynevan sadol na lavicu, slúžka v zástere pred neho postavilo misku. Aj keď mal zámer kúpiť si tu len chlieb a ísť ďalej, nezaprotestoval – halušky v miske vábili a priam ochromujúco zavoňala škvarená slanina. Položil na stôl peniaz – jeden z tej trošky, ktorú dostal od Kantnera.

Slúžka sa mierne naklonila a podala mu lipovú lyžicu. Zavialo to od nej prenikavou vôňou bylín.

– Vpadol si sem ako slivka do hnoja, – zaševalila potichu. – Zostaň pokojne sedieť. Už ťa videli. Skočia na teba, len čo sa pohneš od stola. Tak sed' a ani sa nehni.

Odišla k ohnisku, zamiešala varechou váru v prskajúcom kotli. Reynevan sedel celý zdúpnený, civel na škvarky na haluškách. Jeho oči si už privykli na tmú. Až natoľko, že videl, že štyria muži pri stole v kúte majú priveľa zbraní a na sebe brnenie, takže to nemôžu byť sediaci. Všimol si aj to, že všetci štyria ho uprene pozorujú.

V duchu preklial vlastnú hlúposť.

Slúžka sa vrátila.

– Primálo nás už zostalo na tomto svete, – zahundrala, predstierajúc, že utiera stôl, – nemôžem ťa nechať zahynúť, synak.

Jej ruky sa zastavili a Reynevan zbadal na jednom malíčku kvietok záružlia, podobný tým, čo boli v znamení na stípe. Bol k nemu priviazaný takým spôsobom, že žltý kvet akoby tvoril očko prsteňa. Reynevan si vzdychol, inštinktívne sa dotkol vlastnej viazaničky, poprepletaných a pod gombík kamizoly skrytých stebiel mliečnika, zdravienka a rasce. Slúžkine oči blčali v tme. Kývla hlavou.

– Všimla som si, len čo si vošiel, – šepla nečujne. – A vedela som, že tamtí tam striehnu akurát na teba. Ale nedám ti zahynúť. Zostalo nás už málo, ak si nebudeme navzájom pomáhať, celkom vyhynieme. Jedz, tvár sa nenápadne.

Jedol veľmi pomaly, cítil, ako mu na chrbte naskakuje husia koža od pohľadov ľudí z kúta. Slúžka zaštrngala panvicou, zakričala čosi na niekoho vo vedľajšej miestnosti, priložila do ohňa a vrátila sa. S metlou.

– Prikázala som, – zamrmľala pri zametaní, – aby tvojho koňa zaviedli na humno, za chlievik. Keď sa to začne, utekaj cez tamtie dvere, vzadu, za rohožou. Za prahom si daj pozor. Na toto.

Stále ako keby upratovala; zdvihla dlhé steblo slamy a ukradomky, no zároveň rýchlo na ňom uviazala tri uzlíky.

– O mňa sa nestaraj, – pošepky zahňala jeho váhanie. – Mňa si tu nikto nevšímne.

– Gerda! – skríkol krčmár. – Chlieb treba vyberať! Hni sa, ty fuľaňa!

Slúžka odišla. Zhrbená, sivohnedá, nijaká. Nikto si ju nevšímal. Nikto okrem Reynevana, na ktorého vrhla pri odchode pohľad blčiaci ako fakľa.

Štyria muži vstali od stola v kúte a vykročili. Zvonili ostrohami, vŕzgali kožou, šramotili drôtenými košelami, opierajúc si päste o rukoväte mečov, kordov a krátkych dýk. Reynevan ešte raz, tentoraz dôkladne, v duchu preklial svoj nedostatok rozumu.

– Pán Reinmar Bielau. Nuž, chlapi, sami vidíte, čo znamená lovecká skúsenosť. Šikovne vystopované zviera, šikovne nastražená pasca, ešte trocha šťastia, a neodídeš bez koristi. A šťastie sa dnes na nás naozaj usmialo.

Dvaja chlapi si zastali po stranách, jeden sprava, druhý zľava. Tretí sa postavil za Reynevanov chrbát. Štvrtý, ten, čo sa ozval, fúzatý, oblečený

v nitmi vybjíjanej brigantíne, zostal stáť oproti. Po chvíli si bez vyzvania sadol.

– Nebudeš sa, – skôr skonštatoval, než sa pýtal, – brániť, utekať ani robiť nijaké problémy? Há? Bielawa?

Reynevan neodpovedal. Držal lyžicu na polceste medzi ústami a miskou, ako keby nevedel, čo si s ňou počať.

– Nebudeš, – uistil sám seba fúzatý chlap v brigantíne. – Ved' vieš, že by to bola naozaj hlúposť. My proti tebe nič nemáme, jednoducho je to len naša robota. Ale, vieš, zvykli sme si robotu uľahčiť. Začneš sa vrtieť a robiť hluk, tak ťa ručne-stručne skrotíme. Tu, o okraj tohto stola ti zlomíme ruku. Je to overený spôsob, po takom zákroku netreba pacienta ani zväzovať. Niečo si povedal, alebo sa mi to len zdalo?

– Nič, – Reynevan zdolal stĺpnutosť svojich úst, – nič som nepovedal.

– A to je dobre. Len pekne dojedz. Do Sterzendorfu je kus cesty, prečo by si mal ísť hladný.

– Najmä, – precedil chlapík vpravo, v kamizole so železnými náplecníkmi, – ak uvážime, že v Sterzendorfe ťa asi hneď nenakfíma.

– A ak aj hej, – vyprskol ten zozadu, ten, čo ho nevidel, – tak určite nie tým, čo by ti bolo po chuti.

– Ak ma pustíte... Zaplatím vám... – vytlačil zo seba Reynevan. – Zaplatím vám viac, než vám dajú Sterczovci.

– Urážaš profesionálov, – povedal fúzatý v brigantíne. – Ja som Kunz Aulock, zvaný Kyrielejson. Mňa možno kúpiť, ale nie podplatiť. Papaj, papaj halušky. Šup-šup!

Reynevan jedol. Jedlo celkom stratilo chuť. Kunz Aulock – Kyrielejson – si strčil za pás palcát, ktorý doteraz držal v ruke, a natiahol si rukavice.

– Nebolo ti treba, – povedal, – cudziu babu obrábať.

– Celkom prednedávnom, – dodal, keď sa nedočkal nijakej odpovede, – som počul kňaza, ako opitý citoval nejaký list, myslím, že Židom. Išlo o toto: akýkoľvek priestupok nájde zaslúženú odplatu, *iustam mercedis retributionem*. Po ľudsky to znamená, že ak človek niečo urobil, mal by poznať dôsledky svojich skutkov a mal by byť pripravený znášať ich. Treba to vedieť dôstojne prijať. Napríklad, pozri sa tuto, vpravo. To je pán

Stork z Gorgowic. Mal podobné záľuby ako ty, celkom nedávno spáchal spolu s druhmi na jednej opolskej meštianke skutok, za ktorý, keď ho chytia, môžu ho trhať kliešťami a lámať v kolese. A čo? Pozri sa a obdivuj, ako pán Stork dôstojne znáša osud, ako jasne mu žiari tvár, aký pokojný má výraz. Ber si príklad.

– Ber si príklad, – zachrčal pán Stork, ktorý, len tak mimochodom, mal líca samý vred a oči celkom škamravé. – A vstávaj. Už je načase ísť.

V tej chvíli kozubové ohnisko vybuchlo, so strašným hukotom vychrlilo do miestnosti oheň, roj iskier, kľbká dymu a sadzí. Kotel vyletel ako vystrelený, tresol o podlahu, vriaca polievka sa liala von. Kyrielejson vyskočil, no Reynevan naňho mocným pohybom zvalil stôl. Odkopol lavicu dozadu a nedojedenú misku halušiek šmaril rovno do podobanej tváre pána Storka. A strmhlav sa vrhol k dverám na humno. Jednému z chlapov sa ho podarilo chytiť za golier, ale Reynevan mal za sebou pražské štúdiá, za golier ho chytali skoro vo všetkých šenkoch Starého Mesta a Malej Strany. Sklonil sa, udrel laktom, až zachrapčalo, vytrhol sa a skočil do dverí. Mal na pamäti výstrahu, šikovne obišiel tesne za prahom zauzlenú slamu.

Kyrielejson za jeho päťami o čarovnej slame, pravdaže, nemal ani potuchy a hneď na prahu sa vyvalil aký dlhý, taký široký, prudko sa sklúzol po svinských výkaloch. Hneď za ním sa na mieste, kde bola zauzlená slama, vyvalil Stork z Gorgowic, a na Storka, hromžiaceho na celý svet, spadol tretí z chlapov. Reynevan už bol v sedle čakajúceho koňa, hneď ho popchol do cvalu, rovno vpred, cez ploty, cez kapustné hriadky, cez egrešové kriky. Vietor mu hvízdal v ušiach, za sebou počul kliatby a kvikot prasiat.

Bol už medzi vrbami pri vypustenom rybníku, keď zozadu začul dupot a krik prenasledovateľov. A tak namiesto toho, aby rybník obišiel, pustil sa cezeň po uzučkej hrádzi. Srdce sa mu párkrát takmer zastavilo, keď sa koňovi pošmykli kopytá, ale podarilo sa.

Prenasledovatelia tiež vybehli na hrádzu, ale nemali až toľko šťastia. Prvý kôň nezašiel ani do polovice, s erdžaním sa zošmykol a po brucho zapadol do bahna. Druhý kôň sa strhol, podkovami rozdupal hrádzu, skl-

zol sa po zadku do mäkkého blata. Jazdci revali, zúriivo kliali. Reynevan pochopil, že musí využiť príležitosť a získaný čas. Päťou pohnal sivka a cvalom sa pustil cez vresoviská k zalesneným pahorkom, za ktorými sa nádejal nájsť spásne hory.

Aj keď si uvedomoval, že riskuje, prinútil dychčiaceho ťažkého koňa do intenzívneho cvalu hore svahom. Ani na vrchole kopca nedal sivkovi odpočinúť, hnal ho po hájikmi porastenom úbočí. A vtedy mu, celkom nečakane, zahradil cestu jazdec.

Splašený sivko sa vzopäl a prenikavo zaerdžal. Reynevan sa len-len udržal v sedle.

– Pekne, – povedal jazdec. A či skôr – amazonka. Bolo to totiž dievča.

Bolo pomerne vysoké, v mužskom odeve, v tesnom zamatovom krátkom kabátci, spod ktorého bolo vidieť pod krkom snehobiely golier košele. Malo hrubý plavý vrkoč, splývajúci na plece spod sobolej čiapky, ozdobenej viazaničkou volavčích pier a zlatou brošňou so safírom, ktorý mohol mať cenu dobrého klusáka.

– Kto ťa prenasleduje? – skríkla, šikovne ovládajúc cupkajúceho koňa.
– Spravodlivosť? Hovor!

– Ja nie som zločinec...

– Tak za čo ťa to?

– Za lásku.

– Ach! Hneď som si to myslela. Vidíš ten rad tmavých stromov? Tadiaľ tečie Stobrawa. Cváľaj tam čo najskôr a schovaj sa medzi močiare na ľavom brehu. Ja ich od teba odlákam. Daj mi svoj plášť.

– Čo chcete robiť, pani... Ako to...

– Daj mi plášť, hovorím! Jazdíš dobre, ale ja jazdím lepšie. Ach, to bude dobrodružstvo! Ach, veru bude čo rozprávať! Elžbieta a Anka sa budú zviňať od zúvisti!

– Pa-pani... – vykoktal Reynevan. – Nemôžem... Čo ak vás dostihnú?

– Oni? Mňa? – vyprskla a prižmúrila oči modré ako tyrkysy. – To ne-myslíš vážne!

Jej kobyľa, zhodou okolností takisto sivá, pohodila pôvabnou hlavou a znovu zatancovala. Reynevan bol nútený dať čudnej panej za pravdu.

Tento ušľachtilý, na prvý pohľad dokonalý kôň mal určite väčšiu cenu než safírová brošňa zo sobolej čiapky.

– Je to bláznovstvo, – povedal, keď jej podával plášť. – Ale ďakujem. Odvďačím sa...

Zdola už bolo počuť dupot a výkriky prenasledovateľov.

– Nestrácaj čas! – vykrikla dievčina a prehodila si na hlavu kapucňu. – Ďalej! Tam, ku Stobrawe!

– Pani... Tvoje meno... Povedz mi...

– Nikoletta. Aucassin môj, prenasledovaný za lásku! Maj saaaa!

Popchla kobylu do cvalu a bol to veru skôr let ako cval. Zišla z úbočia ako uragán, v oblaku prachu, mihla sa popri prenasledovateľoch a hnala sa cez vresoviská takým šialeným cvalom, že Reynevana ihneď opustili výčitky svedomia. Pochopil, že plavovlasá amazonka vôbec neriskovala. Ťažké kone Kyrielejsona, Storka a ostatných, s dvestofuntovými chlapmi na chrbte, sa nemohli púšťať do pretekov so sivou kobylou, s plnokrvníkom zataženým iba ľahkým dievčaťom a ľahkým sedlom. A naozaj, dievča bolo nedostihnuteľné už aj okom, rýchlo sa stratilo za pahorkom. Ale prenasledovatelia šli úporne za ňou – vytrvalo a neúprosne.

Môžu ju unaviť rovnomerným klusom, pomyslel si so strachom Reynevan. Ju aj tú jej kobylu. Ibaže, upokojoval svedomie, určite má niekde v blízkosti svoj sprievod. Na takom koni, takto oblečená, to je predsa jasné, že patrí k vznešenému rodu, také ako ona nejazdia po lesoch samy, uvažoval, keď sa hnali cvalom odporučeným smerom.

A je samozrejmé, uvažoval, prehltajúc v cvale vietor, že sa celkom určite nevolá Nikoletta. Vystrelila si zo mňa, z chudáka Aucassina.

Skrytý v močarisku, medzi jelšami pri Stobrawe, si Reynevan vydýchol, ba cítil aj hrdosť a pýchu, cítil sa ako Roland či Ogier, ktorý oklamal a do polí zaviedol hordy Maurov, čo ho prenasledovali. Hrdosť a sebavedomie ho však opustili, keď ho postretlo nešťastie celkom nerytierske, keď sa mu stalo niečo, čo sa nestalo nikdy, ak máme veriť baladám, ani Ro-

landovi, Ogierovi, Astolfovi, Renaltovi z Montalbanu, ani Raulovi z Cambrai. Naozaj nikomu.

Úplne normálne a prozaicky mu začal krívať kôň.

Reynevan zosadol, hneď keď pocítil falošný, nalomený rytmus klusákovho kroku. Prezrel si sivkovu nohu a kopyto, ale nevedel nič zistiť. A už vôbec niečo podniknúť. Mohol iba ísť, ťahať za sebou na uzde krívajúce zviera. No krásne, pomyslel si. Od stredy do piatku jeden kôň uštvaný, druhý chromý. Krásne. Celkom pekný výsledok.

K tomu všetkému z pravého vyššieho brehu Stobrawy zaznel zrazu hvizd, bolo počuť erdžanie, nadávky, vykrikované známym hlasom Kunza Aulocka, zvaného Kyrielejson. Reynevan vtiahol koňa do hustejšej húštiny, chytil mu nozdry, aby nezaerdžal. Výkriky a nadávky stíchli kdesi v diaľke.

Dohonili to dievča, pomyslel si a srdce mu skĺzlo až do podbruška – zo strachu, ako aj kvôli výčitkám svedomia. Chytili ju.

Nedohnali, nechytili, upokojoval ho zdravý úsudok. Ak dohonili, tak nanajvýš jej sprievod, a tam zistili svoj omyl. Tam sa im podistým „Nikoletta“ vysmiala, priznala, že si z nich vystrelila, bola predsa v bezpečí medzi svojimi rytiermi a paholkami.

Takže sa vrátili, krúžia tu, snoria. Sú to lovci.

Noc presedel v húštine, drkotajúc zubami a odháňajúc komáre. Nezažmúril oka. A možno aj zažmúril, ale naozaj len na chvíľku. Musel zaspať, muselo sa mu snívať, lebo ako inak by mohol vidieť dievča z krčmy, tú sivú, nenápadnú slúžku, tú s prstienkom zo záružlia na prste? Ako inak sa k nemu mohla dostať? Iba ako vidina zo sna.

Zostalo nás už tak málo, povedalo dievča, tak málo. Nedaj sa chytiť, nedaj sa nájsť. Čo nezanecháva stopy? Vták v povetří, ryba vo vode.

Chcel sa jej spýtať, kto je, odkiaľ pozná spôsoby viazania uzlov, ako – lebo určite nie pušným prachom – spôsobila ten výbuch v kozube? Chcel sa jej spýtať na veľa vecí.

Nestihol. Prebudil sa.

Ešte pred svitaním sa vydal na cestu. Orientoval sa podľa toku riečky. Šiel možno hodinu, pridržiujúc sa vysokých porastov, keď sa pred ním zrazu rozprestrela široká rieka. Taká široká, aká mohla byť len jediná v celom Sliezsku.

Odra.

Po Odre sa plavila proti prúdu malá loď, pôvabná uprostred prúdu ako potáпка, čo sa obratne presúva po okraji svetlej plytčiny. Reynevan loďku dychtivo sledoval.

Či ste len šikovní, pomyslel si, keď vietor nadúva plachtu lode a pred provou sa pení voda. Takíto sú z vás lovci? Pán Kyrielejson *et consortes*? Myslíte si, že takto ste ma vystopovali, takto ste mi pascu nastavili? No počkajte, veď vám ja ukážem. Prešuchnem sa, vykĺznem z vášho obklúčenia tak šikovne, tak rýchlo, že ma potom môžete chytať ako slnko do vreca. Lebo moju stopu môžete hľadať dakde pri Vroclave.

Vták v povetrí, ryba vo vode...

Ťahal za sebou sivka k vyšliapanej cestičke popri Odre. Pre istotu však nešiel po ceste, ale sa držal krovín a vrbiny. Cesta predsa – aspoň si tak myslel – musí viesť k riečnemu prístavisku. Nemýlil sa.

Už z diaľky začul vzrušené hlasy ľudí v prístavisku, rozčúlené, nevedno či v rámci hádky, alebo pri vyjednávaní a obchodnom handrkovaní. Ľahko sa však dalo poznať, akou rečou rozprávajú. Bola to poľština.

Ešte skôr ako vyšiel z kríkov a z násypu uvidel prístavisko, Reynevan teda vedel, komu patrili hlasy, ako aj o koly priviazané malé bárky, loďky a člny. Boli to Wasserpolen, Vodní Poliáci, pltníci a rybári na Odre, spoločstvo zorganizované skôr ako klan než cech, rybárske združenie, ktoré okrem vykonávanej profesie spájaj aj jazyk a silný pocit národnej spolupatričnosti. Vodní Poliáci mali v rukách veľkú časť sliezskeho rybolovu, mali značný podiel na splavovaní dreva a ešte významnejšiu účasť